

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT

Anastasiia Shestakova

**Välismaal eesti keelt õppivate täiskasvanute teadmised ja arvamused
eesti keele õppimise ja eesti kultuuri kohta**

Juhendaja Mare Kitsnik

Tartu 2021

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. Teise keele õppe üldpõhimõtted	5
1.1. Teise keele omandamine ja õppimine	5
1.2. Teise keele õpimotivatsioon.....	6
1.3. Teise keele õppemeetodid	8
2. Keeleõpe ja kultuuriõpe	11
2.1. Kultuuri mõiste	11
2.2. Kultuuriõppe roll keeleõppes	12
2.3. Kuidas saab kultuuri õppida.....	14
3. Eesti keele õppimise võimalused väljaspool Eestit.....	17
3.1. Eesti keele akadeemiline välisõpe.....	17
3.2. Välismaal elavate eesti juurtega inimeste eesti keele õpe.....	18
4. Uurimismaterjal ja -metoodika	21
5. Tulemused.....	23
5.1. Taustaküsimused	23
5.2. Eesti keele õppe osa	28
5.3. Eesti kultuuri osa.....	35
6. Kokkuvõte ja arutelu	44
KIRJANDUS	47
Knowledge and opinions of adults studying Estonian abroad about learning Estonian and Estonian culture. Summary	51
Lisa 1	53
Lisa 2.....	58

SISSEJUHATUS

Eesti keelt õpitakse nii Eestis kui ka välismaal. Paljudes välismaa kõrgkoolides toimub eesti keele ja kultuuri pidev akadeemiline õpe, mille raames õpivad eesti keelt eri rahvusest huvilised. Lisaks akadeemilisele õppele õpivad eesti keelt välismaal ka eesti juurtega või muul moel Eestiga seotud inimesed, nii lapsed ja noored kui ka täiskasvanud. Nende eesti keele õpe toimub koolides, seltsides, keeleringides jmt. Haridus- ja teadusministeeriumi kaudu toetatakse eesti keele ja kultuuri õpetamist välismaal erinevate programmide kaudu koos õppejõudude, õppematerjalide, koolituste, stipendiumide ja muuga.

Valisin oma bakalaureusetöö teemaks välismaal eesti keelt õppivate täiskasvanute teadmised ja arvamused eesti keele ja kultuuri kohta seetõttu, et tunnen suurt huvi teistes riikides toimuva eesti keele õppe vastu. Olen ise pärit Venemaalt ja alustasin eesti keele õppimist oma kodumaal. Kolm aastat tagasi oli mul õnne saada Erasmus + programmi vahetusõpilasena stipendium János Kodolányi rakenduskõrgkoolis, kus ma õppisin ungari keelt ja kultuuri. Õppimise ajal tutvusin Eestist pärit inimestega, otsustasin jätkata tutvust soome-ugri keeltega ja külastasin Eestit. Tunne olla sellises külalishahkes kohas oli uskumatu ning pärast seda hakkasin ma oma kodus Jekaterinburgis eesti keelt õppima. Õppimine toimus Skype'i kaudu Peterburi juhendaja juures. Pärast Uurali föderaalset ülikoolis magistrikraadi omandamist astusin Tartu ülikooli eesti keele kui teise keele erialale.

Arvan, et keele ja kultuuri õppimine käivad alati käsikäes ja olen ise väga huvitatud nii eesti keelest kui ka kultuurist. Sellel õppeaastal õpetasin koos kursusekaaslastega Zoomis eesti keele ja kultuuri kursust neile välismaalastele, kes tulid Eestisse õppeprojekti *Baby Steps in Tartu* raames.

Varem on eesti keele õpet välismaal uurinud nimelt Elina Vinter oma magistritöös „Eesti keele õppimise põhjustest vene emakeelega õppurite näitel Moskvast“ (2020) ja Evelin Kütt oma magistritöös „Eesti keele ja kultuuri akadeemiline välisõpe – ajalugu, hetkeseis ja tulevikuperspektiivid“ (2018).

Bakalaureusetöös keskendun täiskasvanud eesti keele õppijatele, kes on otsustanud õppida eesti keelt ja kultuuri välismaal. Uurimistöö eesmärk on mõista, miks hakkavad inimesed välismaal eesti keelt õppima, kuidas õppimine toimub ja kui palju on eesti kultuur keele õpetamisse kaasatud.

Töö eesmärkidest lähtuvalt on püstitatud uurimisküsimused:

- Miks ja kuidas õpivad välismaal elavad inimesed eesti keelt?
- Mida teavad eesti keele õppijad eesti kultuuri kohta ja mida sellest arvavad?

Uurimisküsimustele vastuste leidmiseks on koostatud veebiküsimustik, mis on saadetud Eesti kogukondadele väljaspool Euroopa Liitu. Küsimustiku vastuseid on analüüsitud nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt.

Bakalaureusetöö koosneb sissejuhatausest, viiest sisuosast, kokkuvõttest, kasutatud kirjanduse loetelust, ingliskeelsest resümeeist ja kahest lisast. Esimeses sisuosas vaatlen teise keele üldpõhimõtteid. Teises sisuosas käsitlen keele- ja kultuuriõppe seoseid. Kolmandas osas annan lühiülevaate eesti keele õppe võimalustest välismaal. Neljandas osas tutvustan uurimismetoodikat ja viiendas osas on esitatud tulemused.

Täna kõiki küsimustikule vastanud eesti keele õppijaid siiraste ja huvitavate vastuste eest!

1. Teise keele õppe üldpõhimõtted

1.1. Teise keele omandamine ja õppimine

Iga inimene oskab vähemalt üht keelt - oma emakeelt, mida keeleteaduses nimetatakse esimeseks keeleks (ingl *first language*). Esimese keele alguskuse omandavad kõik lapsed suuremas osas alateadlikult, ilma teadliku õppimiseta (Vihman 2018: 627–628). Koolis õpivad inimesed ka oma esimest keelt teadlikult. Esimese keele oskus areneb elu jooksul pidevalt sõltuvalt sellest, milliste tekstidega inimene kokku puutub ja millistesse suhtlusolukordadesse satub (Kitsnik 2018: 38–39).

Paljud inimesed oskavad peale esimese keele veel mõnd keelt. Keeleteaduses nimetatakse esimesest keelest hiljem omandatud keeli tavaliselt teiseks keeleks (ingl *second language*), olenemata sellest, mitmendad nad konkreetse inimese keeleomandamise järjekorras on. Teisi keeli õpivad inimesed sageli juba algusest peale teadlikult, kuid samal ajal omandavad ka alateadlikult (Kaivapalu, Martin 2010). Mõnikord eristatakse teist keelt ja võõrkeelt (ingl *foreign language*). Sel juhul peetakse teiseks keeleks keelt, mis on õpitud vastava keele keskkonnas, näiteks kui muu emakeelega inimesed õpivad Eestis eesti keelt. Võõrkeel on aga keel, mida õpitakse väljaspool keelekeskkonda, näiteks kui USA-s õpitakse eesti keelt. Tänapäeval ei tehta siiski üldiselt enam teise keele ja võõrkeele vahel eriti suurt vahet, sest nende õppimisel toimivad samad seaduspärasused ja globaliseeruvus maailmas saab igaüks luua oma keelekeskkonna ka ise (Kaivapalu, Martin 2010). Siinses töös kasutan läbivalt üldisemat terminit *teine keel*.

Teist keelt õpivad inimesed sageli teadlikult koolis, kursustel või iseseisvalt. Koos teadliku õppimisega toimub alati ka keeleomandamine. Nii esimese keele kui ka teise keele omandamiseks on vaja suuremahulist autentset sisendit ja võimalust ise keelt kasutada (Kitsnik 2018: 39; Eslon jt 2021: 8). Teise keele omandamisel on aga ka erinevusi võrreldes esimese keele omandamisega. Esiteks on teise keele omandajal olemas ressurss, mida esimese keele omandajal ei ole - vähemalt ühe keele oskus ning vähemalt intuitsioon sellest, milleks ja kuidas inimesed keelt kasutavad. See toetab uue

keele omandamist (Kaivapalu 2007: 16). Teiseks on teise keele õppijal sageli vähem võimalusi viibida keelekeskkonnas ja kuulda autentset keelt ning samuti on tal sageli vähem võimalusi ise keelt kasutada. See takistab uue keele kiiret omandamist. Kolmandaks ei ole teise keele õppijal alati nii tugev keeleõppemotivatsioon kui on väikelastel esimest keelt õppides. See võib keele omandamist aeglustada (Kitsnik 2018: 40).

Esimene keel aitab palju kaasa uute keelte omandamisele. Kui uus keel on esimese keele sarnane, siis on õppeprotsess üldiselt kiirem ja lihtsam, sest on kergesti võimalik keelenähtusi ühest keelest teise keelde üle kanda (ingl *transfer*) (Kaivapalu 2007: 17, 18). Teadlikkus sellest, millal võib emakeele eeskju kõhkluseta kasutada, kiirendab õpet ning lisab õppijale enesekindlust (Kaivapalu 2007: 25). Ka siis, kui õpitav keel ei ole õppija esimese keelega eriti sarnane, on neil kehtel siiski palju ühist, mis tuleneb inimkeelte üldisest sarnasusest. Nii aitab esimese ehk emakeele tundmine igal juhul uue keele õppimisele palju kaasa. Kuid õppimise hilisemates etappides võib keelte vahel analoogia nägemine õppija mõnikord ka segadusse ajada, näiteks vene ja poola keele puhul, kus sõnad on sageli sarnased, kuid neil võib olla täiesti erinev tähendus. Seetõttu on juba õppimise algaasis kasulik tutvuda ka oma esimese keele ja õpitava keele olulisemate erinevustega (Kaivapalu 2007: 18).

Teise keele õppimist mõjutavad palju ka välised tegurid, näiteks keelekeskkond, kus õppija viibib. Mida rohkem saab ta ka väljaspool õppetunde õpitavat keelt kuulda ja ise kasutada, seda kiiremini toimub õppeprotsess. Kõige rohkem mõjutab teise keele omandamist aga motivatsioon, sellest räägin osas 1.2. Ka õppemeetodid võivad avaldada õppeprotsessile olulist mõju, nendest räägin osas 1.3.

1.2. Teise keele õpimotivatsioon

Teise keele õppimine on eriline võrreldes teiste ainete õppimisega selle poolest, et keelel on inimeste elus mitmekülgne roll. Keel on suhtlemiskood, kuid samal ajal on ta ka lahutamatu osa inimese identiteedist ja sotsiaalse kogukonna suhtlemise kanal (Dörnyei

1994: 274). Motivatsioon on üks parimaid teise keele omandamise edukuse ennustajaid (Dörnyei & Skehan 2005: 589). Kui esimest keelt õppival väikelapsel on alati väga tugev motivatsioon, sest ta tahab olla teiste inimeste moodi ja nendega suhelda, siis teise keele õppija motivatsioon võib olla väga erisugune.

Õpimotivatsiooni tuntud uurija Robert Gardneri mudeli (2007) järgi mõjutab teise keele õpimotivatsiooni nii kultuurikontekst kui ka hariduskontekst. Kultuurikonteksti kuulub õpitava keele maine ühiskonnas, õpitava keele kasutusvõimalused, kaaslaste suhtumine selle keele õppimisse jmt. Selle tulemusel kujuneb õppijal teatud suhtumine nii õpitavasse keelde kui ka riiki, kus seda keelt räägitakse, ja see mõjutab keeleõppeprotsessi sügavalt. Hariduskonteksti kuulub õppekava ja õppematerjalide kvaliteet, õpetaja professionaalsus ja õppijatesse suhtumine, õpperühmas valitsev õpiõhkkond jmt. Needki mõjutavad õppija suhtumist ja sealtkaudu õppemotivatsiooni (vt Hallas 2019: 14, 15).

Teise keele keele õppijal võib olla nii sisemine (ingl *internal*) kui ka välimine (ingl *external*) õpimotivatsioon, nagu muude ainetegi õppijatel. Sisemise motivatsiooni korral õpib inimene keelt, sest talle lihtsalt meeldib see tegevus. Sisemine motivatsioon on õppijal näiteks siis, kui talle meeldib keel, mida ta õpib, tal on toredad õppetunnid, toredad rühmakaaslased ja tore õpetaja. Välise motivatsiooni korral ei meeldi aga inimesele tehtav tegevus ise, kuid ta teeb seda soovist saada midagi positiivset, näiteks head hinnet või kiitust või vältida midagi halba, näiteks halba hinnet või pahandada saamist. (Brophy 2016) Nii sisemine kui ka väline motivatsioon panevad inimese keelt õppima, kuid üldiselt arvatakse, et välist motivatsiooni ei tohiks liialt õhutada (Brophy 2016: 189).

Teise keele õppe motivatsiooni võib jagada ka instrumentaalseks (ingl *instrumental*) ja integratiivseks (ingl *integrative*). Instrumentaalne motivatsioon tähendab keeleõppija soovi saada keeleõppimisest mingit praktilist kasu, näiteks võimalust edasi õppida või saada head tööd ja head palka (Gardner 1985). Integratiivne motivatsioon tähendab aga keeleõppija soovi olla õpitava keele kogukonnaga moodi ja selle liikmetega suhelda.

Motivatsioon ei ole püsiv konstant, vaid pigem on see dünaamiline protsess, mis aja jooksul muutub. Seega on teise keele õppimisel üks olulisemaid asjaolusid motivatsiooni toetamine ja säilitamine (Dörnyei 1994: 275).

1.3. Teise keele õppemeetodid

Teist keelt saab õppida väga erisuguseid meetodeid kasutades. Vanim, läbi aegade populaarne ning ka palju uuritud õppemeetod on grammatika-tõlkemeetod (ingl *grammar-translation method*). Grammatika-tõlkemeetodi on algselt tekkinud ladina ja kreeka keele õppimiseks ning selle kasutajad usuvad, et keeleoskus tekib teatud arvu sõnade ja grammatikareeglite päheõppimisega. Õppeprotsess seisneb selles, et õpilane õpib järjestikku erinevaid grammatilisi skeeme, täiendab oma sõnavara, loeb ja tõlgib tekste ning vastab õpetaja küsimustele. Õpetaja parandab kõik õppija vead. Õppematerjalideks on nn kunstlikud tekstid, mis on tavaliselt kirjutatud õppimise jaoks, mitte tegelikku suhtlemisvajadust silmas pidades. Nendes tekstides pole öeldu tähendus oluline, oluline on vaid see, milline on öeldu vorm. Grammatika-tõlkemeetodi järgi saab arendada teksti mõistmise oskusi. Enamik kooliprogramme on kaua aega olnud üles ehitatud selle meetodi järgi (Kingisepp, Sõrmus 2000: 11; Larsen-Freeman 2007: 11–22). Seda meetodit on palju kritiseeritud, peamiselt tema aegumise tõttu ja selle tõttu, et see meetod tekitab õppijaile keelebarjääri, mille tõttu nad ei suuda keelt tegelikus suhtluses kasutada.

Tuntud veel otsene meetod, audiolingvaalne meetod ja sugestopeedia. Otsese meetodiga õpitakse rääkima. Õppijad loevad tekste, ei tõlgi midagi, vaid esitavad õpetajale küsimusi. Õpetaja vastab õpitavas keeles. Ta parandab ka õppijate vead. Kui õppijad ei saa õpetajast aru, kasutab ta abivahenditena pilte, esemeid vm. (Kingisepp, Sõrmus 2000: 14–16; Larsen-Freeman 2007: 23–34). Audiolingvaalse meetodi järgi õppides kuulavad õppijad palju kordi dialooge ja teevad nende põhjal harjutusi (Kingisepp, Sõrmus 2000: 17–18; Larsen-Freeman 2007: 35–52). Sugestopeedilise meetodi järgi toimivas tunnis loetakse dialooge mitu korda muusika saatel ja vaadatakse sama dialoogi oma emakeeles. Seejärel

mängitakse rollimänge ja korratakse dialooge. Tähtis on ka, et õppijad tunneksid end kogu aeg mõnusalt (Kingisepp, Sõrmus 2000: 22–23; Larsen-Freeman 2007: 73–88).

Alates 1960-ndatest aastatest hakkas arenema kommunikatiivne lähenemine teise keele õppele. Kommunikatiivne lähenemine vastandub teiste keelte traditsioonilisele õpetamisele – õpetamisel ei pöörata põhirõhku tõlkimisele ja grammatikareeglite õppimisele, vaid suhtlemisoskuste arendamisele (Kingisepp, Sõrmus 2000: 11; Larsen-Freeman 2007: 11–22).

Kommunikatiivse meetodi järgi läbi viidud tunnis arendatakse kõiki nelja osaoskust (lugemist, kuulamist, rääkimist ja kirjutamist). Õppematerjalina kasutatakse autentseid, eri tüüpi tekste ning suhtlemine toimub mõtestatult ja huvipakkuvatel teemadel. Tunnis kasutatakse palju aktiivõppevõtteid, näiteks paaris- ja rühmatööd. Tunni käik sõltub enamasti õppijatest endast – nende vastustest, reaktsioonidest, neile vajalikest teemadest ja sõnavarast jne. Õpetaja ei domineeri, vaid laseb õppijatel rohkem rääkida ning ise jälgib ja suunab tunni kulgu (Kärtner 2000a, b, c, d).

Kommunikatiivse pädevuse komponentideks on keeleline, sotsiolingvistiline ja strateegiline pädevus (Canale & Swain 1980). Seega ei tähenda kommunikatiivne lähenemine grammatika ja sõnavara mitteõppimist. Grammatikat ja sõnavara õpitakse samuti kommunikatiivselt ehk tehakse ülesandeid, milles tuleb kasutada õpitavaid sõnu ja vorme, kuid seejuures saavutada ka mingi suhtluseesmärk (Kitsnik 2010). Vigu parandatakse sõltuvalt ülesande tüübist. Kommunikatiivsetes grammatikaharjutustes parandatakse harjutava grammatikateemaga seotud vigu. Vaba vestluse ülesannetes vigu üldjuhul ei parandata (Larsen-Freeman 2007: 132).

Uuemate keeleõppemeetoditena võib nimetada veel mängustatud õpet (ingl *gamification*). Selle meetodi järgi kasutatakse eri osaoskuste, grammatika ja sõnavara õpetamiseks mänguelementidega ülesandeid, näiteks pantomiime, improteatri elemente, mõistatamismänge, liikumismänge jmt. Mängustatud õpe annab palju energiat, tekitab positiivseid emotsioone, aktiveerib õppijad ning aitab neil luua õpitavale enda jaoks tegeliku tähenduse (Kitsnik 2019).

Järjest enam kogub populaarsust ka digiõpe. Eesti keelt saab näiteks õppida veebikursuste "Keeleklikk" (Keeleklikk) ja "Keeletee" (Keeletee) abil.

2. Keeleõpe ja kultuuriõpe

2.1. Kultuuri mõiste

Gardner juhib oma artiklis (2007: 13) tähelepanu sellele, et teise keele õppimine erineb teiste ainete õppimisest selle poolest, et keeleõppe puhul on lisaks hariduskontekstile väga oluline roll kultuurikontekstil.

Kultuuri on üsna raske defineerida, sest tegemist on niivõrd laiahaardelise nähtusega. Rein Raud (2013: 24) on defineerinud kultuuri kui inimese elukeskkonda tähenduslikuks muutvate tekstide ja praktikate omavahel lõdvalt seotud kogumit. Ei ole võimalik, et inimesed elaksid ilma kultuurita. Kultuur hõlmab kogu väärtuste, normide ja traditsioonide süsteemi. (Dörnyei 2001: 30) määratleb kultuuri kui protsessi, mis hõlmab ennekõike kasvatamist, haridust ja arengut. Kultuur annab asjadele ja tegevustele tähenduse ning määrab selle, kuidas inimesed mingis situatsioonis käituvad, mida peetakse sobivaks ja mida ebasobivaks jmt. Kultuur ei ole vaid teater, muusika, kino jm kaunid kunstid, vaid väga olulise osa kultuurist moodustab igapäevaelu kultuur (Inglis 2005: 19–22).

Ühine inimkultuur realiseerub konkreetsetes rahvuslikes variantides ja ühine kultuur on etnilise rühma eristamise aluseks. Erinevate keelekultuuriliste kogukondade esindajad tajuvad, segmenteerivad ja kategoriseerivad ümbritsevat maailma erineval viisil, mis väljendub keeles. Keel ei ole kunagi kultuurivaba. Kultuurikontekst annab sõnadele sügavama tähenduse. Kultuuri tundmata ei saa kunagi keelt täielikult osata ja vastupidi (Protasova 2015: 68).

Kultuuril on:

- semantiline mõte - kogu mõistete süsteem, mis tingib taju- ja mõtteprotsessid;
- esteetiline mõte - kirjandus, kino, muusika, meedia;

- sotsioloogiline mõte - pere, inimestevahelised suhted, tavad, materiaalsed tingimused jne;

- pragmaatiline ehk sotsiolingvistiline mõte - taustateadmised, sotsiaalsed ja paralingvistilised oskused, keelekood (Adaskou, Britten & Fahsi 1990).

Kultuuri väärtus inimese jaoks on tohutu, sest just kultuur moodustab inimese isiksuse. Kultuur, olles sotsiaalne protsess, seob tihedalt keelt ja suhtlust. Seetõttu ei saa keele õppimise protsessi pidada ainult keeleliseks, vaid ka kultuuriliseks.

2.2. Kultuuriõppe roll keeleõppes

Kultuuriõppel on teise keeleõppe juures kaks peamist rolli. Esiteks motiveerib kultuuriõpe teist keelt õppima ja teiseks hõlbustab teise keele õppimist.

Kultuuri roll teise keele õppe motivaatorina on väga suur. Gardner näitab oma mudelis (2007), et kultuurikontekst tähendab seda, kui võrd teise keele õppija tunneb õpitava keele kultuuriga lähedust, kui võrd ta tahab olla sellesse kultuuri vastuvõetud ja selle kultuuri esindajatega sarnaneda. Kui teise keele õppija tunneb, et tal on see kõik õnnestunud, siis on tema keeleõppemotivatsioon kõrge.

Keeleõpe ilma kultuurilise taustata on ka tühi. Kultuur täidab keeleõppe sisuga ja annab keeleõppele "maitse". Kui inimene saab panna uue info kultuurikonteksti, siis see aitab tal olla keelde haaratud eri tasemel. See tähendab, et teiskeelse kultuuri paremaks mõistmiseks on vaja kultuuridevahelist komponenti. Sellepärast tuleb keelt vaadelda laiemalt kui vaid leksikaalgrammatiliselt: keel on lahutamatult seotud ajaloo, kultuuriga, psühholoogiaga jmt. (Ellis 2008: 232). Ilma kultuuri õppimiseta on keelt väga raske õppida. Protasova (2015: 59) sõnul on keele omandamise edukuse üks olulisemaid tegureid harjutamine sihtkeele kultuurikeskkonnas. Inimene õpib keelt kasutama suheldes teiste inimestega erisugustes suhtlussituatsioonides. Kui õpilane õpib teist keelt eraldatuna riigist, kus seda räägitakse, ja tal puudub juurdepääs selle keele emakeelele, siis õpitakse keelt tõenäoliselt moonutatud versioonis. Kui aga õppimise ajal on õpikust

keele õppimine kombineeritud piisava kultuurilise praktikaga, siis saavutatakse palju parem tulemus.

Teise keele õppimisel on vaja lisaks suhtluspraktikale ka kultuurinormidega tutvumist. Seetõttu ei saa keele õppimise protsessi pidada ainult keeleliseks, vaid ka kultuuriliseks.

Seelye'i (1976) järgi on kultuuriõppe peamised eesmärgid:

- 1) õppijad peavad omandama arusaamise, kuidas õpitava keele kandjad tavaliselt käituvad ja räägivad nii tavapärastes kui ka erilistes situatsioonides;
- 2) õppijad peavad õppima aru saama, kuidas sotsiaalsed muutujad nagu vanus, sugu, sotsiaalne klass, elukoht jmt mõjutavad seda, kuidas inimesed räägivad ja käituvad;
- 3) õppijad peavad omandama sõnade ja fraaside kultuurilised konnotatsioonid;
- 4) õppijad peavad omama õpitava keele kogukonna kultuurilised väärtused;
- 5) õppijad peavad õppima õpitava keele kogukonnas vajalikku infot leidma (meediast jm).

Ainult lingvistiline kompetentsus ei taga edukat keelekasutust. Et suuta teises keeles edukalt suhelda, on vaja ka kultuurilist kompetentsust. Just kultuuriõppe kaudu omandatakse teadmised, millised väärtused, uskumused ja normid on selle kultuuri alused, millest ja mil viisil on sobilik rääkida, millest ei ole sobilik rääkida, kui otseselt või kaudselt on sobilik väljenduda. Kultuuriõpe annab taustateadmised, mis aitavad valida sobiva vestlusteema ja teadmised, mida vestluses kasutada (Hess, Markson ja Stein: 2000).

Kultuuriõpe annab ka sõnadele ja väljenditele tegeliku tähenduse ning teadmised ja oskused keelefunktsioonide väljendamiseks (kuidas teha ettepanekuid, kuidas nõustuda, kuidas keelduda, tänada, tervitada, vabandada jne). Need võivad eri kultuurides olla erinevad ega ole seega otse oma kultuurist ülekantavad.

Sotsiokultuuriliste teadmiste omamine aitab uue keele õppijail ka suheldes seda emakeelena kõnelejatega teineteist paremini mõista ning suhtlusarusaamatusi vähendada. Uue kultuuriga tutvumine aitab ka selgemalt aru saada kasutatavatest keeleõppemeetoditest ja keeleõppevõtetest (Protasova 2015: 64).

2.3. Kuidas saab kultuuri õppida

Seega on selge, et edukas keeleõpe peab olema kombineeritud kultuuriõppega. Kuidas aga kultuuri õppida ja kas kultuuri on võimalik õpetada?

Ajaloo on keele- ja kultuuriõppe seoste erinevalt lähenetud. Enne 1960-ndaid aastaid vaadeldi keelt ja kultuuri erinevate nähtustena. 1970-ndatel aastatel hakati keeleõppes pöörama suuremat tähelepanu kontekstile ja keelekasutustingimustele ning kultuuri osakaal õppekavades kasvas. Canale and Swain (1980) rõhutasid kultuuri olulisust igasuguses keeleõppes:

- õppijad õpivad kultuuri igal juhul - siis, kui seda õpetatakse ja ka siis, kui ei õpeta;
- inimene õpib keelt kasutama suheldes teiste inimestega erisugustes suhtlussituatsioonides;
- keelekoodi ei saa omandada kultuurist eraldatult;
- õpetajad peavad olema ka sellest teadlikud;
- kui õpetaja soovib, et tema õppijad saavutaksid suhtlusoskuse, siis peab ta õpetama neile kindlasti ka kultuuri.

Kultuuri õppimine sõltub ka sellest, mida õpetaja kultuuri all mõtleb. Kultuur ei peaks olema nähtav ainult pindmiselt (mõned kombes ja sündmused), vaid ka sügavamal (normid, kombes, uskumused, väärtused jmt). Kultuuri õppimiseks on mitmeid võimalusi: ilukirjanduse ja ajakirjanduse lugemine, filmide ja telesaadete vaatamine, blogide jm sotsiaalmeedia postituste jälgimine, muusika kuulamine, üritustel osalemine,

toidu ja joogi valmistamine ja degusteerimine, tutvumine kohalike vaatamisväärsuste jm kohtadega, emakeelekõnelejate jälgimine ning nendega suhtlemine jmt.

Filmid ja telesaated pakuvad väga häid võimalusi uue kultuuri õppimiseks, sest annavad õppijaile võimaluse olla erisuguste, sellele kultuurile iseloomulike käitumisviiside tunnistajaks: näha, kuidas inimesed elavad, mida oluliseks peavad, kellega suhtlevad, millest räägivad, kuidas reageerivad jne. Film on sageli kõige mõjuvam viis näha, tunda ja tajuda uue kultuuri rütmi terviklikult ning õppida sõnavara ja väljendeid kontekstis (Yu 2020). Telesaated võimaldavad olla kursis selles kultuuris aktuaalsete teemadega, nendesse suhtumisega ja nende kohta käivate väljendusviisidega. Filmid ja telesaated pakuvad seega ammendamatu võimalusi vestlusteks ja diskussioonideks.

Ka laulud on väga hea õppematerjal, mis võimaldavad õppida korraga keelt ja kultuuri. Laulud on kultuuriprodukt, mille kaudu jagatakse samuti väärtusi, armastust, ajalugu, traditsioone ja kombeid. Muusika ja laulud aitavad luua emotsionaalset sidet õpitava kultuuriga ning motiveerivad paljusid õppijaid keelest aru saama ja keelt kasutama. Oluline on seejuures sobivate laulude valik, need peaksid arvestama ka õppijate vanuse ja eelistatud muusikastiilidega. Lauludest saab õppida sõnu ja väljendeid kontekstis ning kõnekeelsemat väljendusviisi. Tavaliselt on lauludes ka suhteliselt lihtne ja korduv sõnavara, mis aitab neid korrata ja automatiseerida (Arévalo 2010).

Ilukirjanduslikud tekstid sisaldavad palju emotsionaalset kultuurilist infot, mis äratab lugeja tähelepanu ja jääb talle meelde. Kirjandustekstid on rikkalikuks keeleressurssiks, millest õppijad endale vajalikku mõistma ja ka ise kasutama õpivad. Kirjanduslikud tekstid pakuvad samuti keelt kontekstis ja tekitavad arutelusid nii teksti sisu kui ka keele üle, sest see, mida öeldakse ja kuidas öeldakse on alati omavahel seotud. Kirjandustekstidest saab ka teadmisi ajaloo, poliitika, majanduse, inimeste harjumuste, tavade ja moraali kohta (Yu 2020).

Ka ajakirjandustekstide lugemine ning blogide ja muude sotsiaalmeediatekstide jälgimine on ammendamatult keele- ja kultuuriõppe allikas. Need pakuvad aktuaalseid teemasid ning

autentset keelekasutust vastavalt ametlikumas ja mitteametlikumas registris (kõnekeel, släng, lühendid jmt).

Ka uue kultuuri toitude ja jookide valmistamine ning degusteerimine sobib keele ja kultuuri õppimiseks väga hästi. Kõige motiveerivam uue keele ja kultuuri õppimisel on tavaliselt selle keele keskkonnas viibimine ja seda keelt emakeelena kõnelejatega suhtlemine, milleks ka tänapäevased infotehnoloogilised vahendid pakuvad uusi võimalusi (nt Keelesõber).

3. Eesti keele õppimise võimalused väljaspool Eestit

Eesti keelt õpitakse peale Eesti ka välismaal. Välismaal toimuva eesti keele õppe võib jagada kaheks: 1) ülikoolides toimuv eesti keele akadeemiline välisõpe ja 2) eesti juurtega inimeste eesti keele õpe välismaal.

3.1. Eesti keele akadeemiline välisõpe

Akadeemilisel tasemel on eesti keelt ja kultuuri välismaal õpetatud juba kauem kui sada aastat ning esimene eesti keele lektoraat avati 1923. aastal Helsingi ülikoolis. Eesti keele akadeemilist välisõpet korraldatakse praegu riikliku programmi "Eesti keele ja kultuuri akadeemiline välisõpe" kaudu ja selle eesmärk on tutvustada eesti keelt ja kultuuri võimalikult paljudele haritud inimestele ning sel moel laiendada eesti keele kandepinda. Eesti keelt õpivad eri vanuses ja eri erialadega inimesed, kellel on keeleõppeks ka erisugused põhjused. Programmis osalejatele õpetatakse nii eesti keelt kui ka eesti kultuuri.

Praegu saab eesti keelt teises keelena õppida rohkem kui 30 kõrgkoolis üle maailma. Eesti keelt õpetavad nii ülikoolidevaheliste lepingute alusel valitud õppejõud (Soomes Helsingis, Tampere, Oulus ja Turus; Itaalias Roomas ja Bolognas; Ameerika Ühendriikides Indianas ja Washingtonis; Austrias Viinis; Hiinas Pekingis; Kanadas Torontos; Poolas Krakovis; Rootsis Uppsalas; Saksamaal Münchenis; Inglismaal Londonis; Venemaal Moskvast ja Pihkvas; Kolumbias Antioquias) kui ka Eestist saadetud lektorid (Leedus Vilniuses, Lätis Riias, Poolas Varssavis, Hiinas Pekingis, Ungaris Budapestis, Tšehhis Brnos, Saksamaal Greifswaldis, Prantsusmaal Pariisis, Venemaal Peterburis, Ukrainas Lvivis). Kokku õpib praegu välismaal eesti keelt teise keelena umbes tuhat inimest (Keeleprogramm 2018–2021).

Eesti riik toimub akadeemilise välisõppe keskusi õpikute jm õppematerjalidega, e-õppekeskkondadega ja koolitustega. Eesti keele õppijaid toetatakse toetustega kõrgkooli õppekava välises täiendavas õpetegevuses osalemiseks Eestis (suveülikoolid, erikursused, seminarid jms) ning stipendiumitega Eesti kõrgkoolide magistri- ja doktoriõppes õppimiseks. Haridus- ja teadusministeeriumi väidab, et eesti keele välisõppe tegevuste tulemusena on arenenud kultuurisidemed Eesti-huviliste välisõppurite ja eesti üliõpilaste vahel (Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe korraldamise põhimõtted 2018–2027).

3.2. Välismaal elavate eesti juurtega inimeste eesti keele õpe

Eesti Haridus - ja Teadusministeeriumi andmetel umbes 150-200 000 ehk umbes 20% kogu eestlaskonnast elab Eestist väljaspool. Eestist on eestlased lahkunud eri aegadel ja eri põhjustel. Juba 19. sajandil lahkus palju eestlasi Tsaari-Venemaa aladele. Palju eestlasi lahkus Eestist seoses Teise maailmasõjaga: umbes 50 000 inimest küüditati itta ja umbes 80 000 inimest põgenes läände. Pärast Eesti taasiseseisvumist 1991. aastal ja ühinemist Euroopa Liiduga 2004. aastal on palju eestlasi lahkunud Eestist õppima ja töötama peamiselt Euroopa Liidu riikidesse.

Välismaal on paljudes riikides traditsioonilised eestlaste kogukonnad, millest paljud on aga viimasel ajal hääbumas, sest noored on assimileerunud asukohamaa kogukonda, nende eesti keele oskus ei ole enam nii hea ega nende eesti identiteet nii tugev. Tekkinud on aga ka uusi eesti kogukondi (nt Soomes, Rootsis, Norras, Iirimaa, Suurbritannias, Saksamaal, Prantsusmaal, Ameerika Ühendriikides ja Austraalias). Paljud viimasel ajal Eestist lahkunud ei ole aga ühegi eesti kogukonnaga ühinenud, sest Internet võimaldab kerge vaevaga olla Eestis toimuvaga kursis (Rahvuskaslaste programm 2014-2020).

Välismaal elavaid eestlasi on Eesti riik toetanud Haridus- ja Teadusministeeriumi juhitud rahvuskaslaste programmide abil. Nende programmide kaudu on välismaa eestlastele pakutud tuge eesti keele oskuse säilitamiseks ning eesti kultuuri ja identiteedi hoidmiseks. Samuti on toetatud inimesi, kes soovivad Eestisse tagasi pöörduda.

Lisaks Eesti keele akadeemilisele välisõppeprogrammile õpetatakse eesti keelt välismaal üldhariduskoolides, pühapäeva- ja täienduskoolides, seltsides, lasteaedades, ringides ja keelekursustel. Eesti keele ja kultuuri andmetel maailmas on need eesti keele õppimise võimalused peamiselt mõeldud eesti päritolu lastele, et nad saaksid oma emakeelt säilitada ja arendada nii, et neil oleks võimalik soovi korral Eestisse tagasi pöörduda ja siin oma haridusteed jätkata. Eesti keelt saab välismaal õppida paljudes koolides¹: Araabia Ühendemiraatides, Austrias, Belgias, Gruusias, Hispaanias, Hollandis, Irimaal, Inglismaal, Itaalias, Kanadas, Luksemburgis, Lätis, Norras, Prantsusmaal, Rootsis, Saksamaal, Soomes, Suurbritannias, Taanis, USA-s ja Venemaal ja seltsides: Austraalias, Belgias, Hollandis, Irimaal, Inglismaal, Kanadas, Kreekas, Lätis, Leedus, Luksemburgis, Moldovas, Norras, Prantsusmaal, Rootsis, Saksamaal, Soomes, Suurbritannias, Šveitsis, Taanis, Tšehhis, Ukrainas, Ungaris, USA-s, Valgevenes ja Venemaal, kokku umbes 80 erinevas kohas üle maailma².

Eesti riik toetab eesti keele ja kultuuri õpet välismaal õppematerjalide, õpetajatega, õpetajate koolituste, elektrooniliste õppematerjalidega, stipendiumitega, keelelaagritega, väliseesti noorte Eestis toimuvate õpingute toetamisega, väliseesti noorte ja laste Eestis toimuvate laagrite ja õpilasvahetuste korraldamisega, konverentside ja kultuuriürituste korraldamisega, väliseesti suurürituste toetamisega, kirikliku tegevuse toetamisega, väliseestlaste Eestisse tagasipöördumise nõustamise ja toetamisega.

Siinse bakalaureusetöö küsimustikule vastajatest elab suurem osa Ameerika Ühendriikides. 2000. aasta rahvaloenduse andmetel elab USA-s umbes 25 000 Eesti päritolu inimest. Seejuures on arvestatud ainult neid inimesi, kes ise oma Eesti päritolu märkida soovisid. Ameerika Ühendriikides tegutseb üheksa Eesti kooli.

Eesti keele ja kultuuri maailmas andmebaasil eestikeelse traditsioonilise kogukonna kujunemine Ameerika Ühendriikides toimus 19. sajandi lõpus. 1897. aastal asutati Lõuna-Dakotas Fort Pierre'is Eesti luterlik kogudus, millest sai esimene eestlaste organisatsioon Ameerika Ühendriikides. Samal aastal hakkas ilmuma eestikeelne ajaleht. Eesti kogukond laienes tunduvalt 20. sajandi keskel seoses II maailmasõjaga. 1990ndatel

¹ <https://ekkm.estinst.ee/eesti-keele-ope-valismaal/koolid> (20.04.2021).

² <https://ekkm.estinst.ee/eesti-keele-ope-valismaal/seltsid> (20.04.2021).

kasvas eestlaste kogukond veelgi. Praegu on USA-s üle saja erisuguse eestlaste ühenduse: Eesti majad, kirikukogudused, rahvatantsuansamblid ja -koorid jm. Eestlaste traditsioonilised elu- ja kultuurikeskused asuvad Idarannikul (New York, New Jersey), Kesk-Läänes (Chicago), Michigani järve ümbruses ja Läänerannikul. Eesti kogukondade juures töötavad keeleringid, kus inimesed saavad suhelda ning eesti keelt ja kultuuri õppida (Eesti Suursaatkond Washington, D.C).

Osa küsimustikule vastajaist elab ka Kanadas, Austraalias ja Araabia Ühendemiraatides. Kanadas on samuti suur eestlaste kogukond (umbes 25 000 inimest), kes ka aktiivselt tegutseb ja on andnud olulise panuse eesti kultuuri säilimisse välismaal. Välisministeeriumi andmetel ühendab Kanada ühendab Kanada Eesti Kesknõukogu, mis asutati 1951. aastal eesmärgiga säilitada ja arendada sidemeid Kanada eestlaste ja Eesti vahel (The Estonians in Canada). Praegu on paljudes linnades aktiivsed Eesti seltsid. Kanada eesti kogukonna suurimad keskused on Toronto, Vancouver ja Montreal, kus on ka võimalus õppida eesti keelt keeleringides.

Austraalias elab ligikaudu 10 000 eesti päritolu elanikku³. Suurimad eesti kogukonnad asuvad Sydneys, Adelaides ja Melbourne'is, kus on ka eesti kogukonnamajad. Eestlastel on Austraalias üks regulaarselt ilmuv ajaleht „Meie Kodu”.

"Eesti keel ja kultuuri maailmas" andmebaasi järgi töötab Araabia Ühendemiraatides praegu üks Eesti selts. Seltsis on hetkel umbes viisteist inimest. Araabia Ühendemiraatide selts tegeleb eesti keeleõppe, kodulooga/ajalooga ja laulutundidega.

³ <https://canberra.mfa.ee/bilateral-relations/estonians-in-australia/> (26.04.2021).

4. Uurimismaterjal ja -metoodika

Välismaal eesti keelt õppivate inimeste eesti keele õppe ja eesti kultuuri alaste teadmiste ja arvamuste uurimiseks koostas Google Forms platvormil põhineva küsimustiku, milles on 30 küsimust, mille jagasin kolmeks osaks: 1) üldosa (11 küsimust), 2) eesti keele õppe osa (8 küsimust), 3) eesti kultuuri osa (11 küsimust). Küsimustest 10 on valikvastustega, 9 loeteluvastustega (palutakse nimetada kolm vastust) ja 11 vabade vastustega.

Küsimustiku keeleks valisin inglise keele, et vastajate eesti keele oskus ei hakkaks nende vastuste sisu piirama. Küsimustiku alguses palusin vastajail vastata ilma otsingumootoreid kasutamata, kuna küsitluse eesmärk on selgitada välja huvitavat infot eesti keele õppijate kohta, mitte neid kuidagi hinnata või pingeritta seada. Küsimustikud on anonüümsed, et saada võimalikult tõepäraseid vastuseid. Vastused on tõlgitud eesti keelde.

Küsimustiku üldosa sisaldab küsimusi vastaja elukohariigi, eesti keele õppe alustamise põhjuse, eesti keele õppimise koha, eesti keele õpetamise kättesaadavusega vastaja elukohas, eesti keele õppe kestuse ja eesti keele oskuse taseme kohta. Samuti küsitakse selles osas, kas vastaja on Eestis käinud, kas tal elab Eestis sugulasi või sõpru ning kas ta on kaalunud Eestisse kolimist.

Eesti keele õppe osa on loodud selleks, et saada teada, kui palju aega kulutavad inimesed eesti keele õppimisele, mis õppetegevusi nad keelt õppides teevad ja milliseid õppematerjale kasutavad, kas nad on kasutanud eesti keelt eestlasega suhtlemiseks, mis on nende jaoks eesti keelt õppides raske ja mis neile eesti keelt õppides kõige rohkem meeldib. Küsiti ka, millised sõnad on nende jaoks eesti keeles kummalised ja millised ilusad.

Eesti kultuuri osas küsitakse, milline Eesti vastajaile üldiselt tundub, milliseid olulisi Eesti ajaloo sündmusi vastajad teavad, kas nad jälgivad Eesti uudiseid, millised eesti filmid ja raamatud ning milline eesti muusika neile meeldib, millist toitu eestlased nende

arvates armastavad, millised on nende meelest eestlaste lemmiktegevused, milliseid eesti tuntud inimesi nad teavad, mis neile eesti kultuuris meeldib ja mis tundub kummaline.

Küsimustikud saatsin USA, Kanada, Ühendkuningriigi, Araabia Ühendemiraatide, Korea ja Austraalia eesti keelekogukondadele ning kahte USA ülikooli, kus on võimalus õppida eesti keelt akadeemilisel tasemel. Kokku saatsin umbes 75 kirja, milles palusin küsimustiku edastada täiskasvanud eesti keele õppijatele, kuna enamikul kogukondadel on keele ja kultuuri õppegrupp. Küsimustikule sain kokku 28 vastust, mis ei ole suur arv, kuid võtta arvesse küsimustiku mahukus ja detailsus, siis võib kogutud materjali pidada uurimistöö jaoks piisavaks.

Vastustest tegin kokkuvõtted nii kvantitatiivselt kui kvalitatiivselt vastavalt küsimuse tüübile. Valikvastustega küsimustest tegin kokkuvõtted vastuste kaupa. Loeteluvastustega küsimustest, milles vastajad pidid kirjutama etteantud arvu mingeid vastuseid (nt kolm ilusat eestikeelset sõna) tegin samuti kokkuvõtted vastuste kaupa. Vabad vastused rühmitasin sagedasemana esilekerkinud teemade järgi ja tegin neist ka kvantitatiivse kokkuvõtte. Osa vastuseid on parema ülevaate saamiseks esitatud ka joonistel.

Minu töö on ka mõned piirangud. Esimeseks piiranguks on küsimustikule vastanute suhteliselt mõõdukas arv ning enamiku vastajate pärinemine ühest riigist (USA-st). Samas on vastused siirad ja üsna põhjalikud, mis annab uurimiseks siiski piisava hulga materjali. Piiranguks on ka asjaolu, et vastuste põhjal ei ole võimalik vastajaid jagada sugulassidemete tõttu Eestiga seotud eesti keele õppijateks ja teisteks eesti keele õppijateks. Samas on praeguse vastajate arvu korral mõttekam mitte jagada vastuseid rühmadesse, vaid vaadata neid tervikuna.

5. Tulemused

Siin osas on esitatud töö tulemused. Osas 5.1. on taustaküsimuste kokkuvõtted, osas 5.2. eesti keele õppe kohta käivate küsimuste kokkuvõtted ja osas 5.3. eesti kultuuri kohta käivate küsimuste kokkuvõtted.

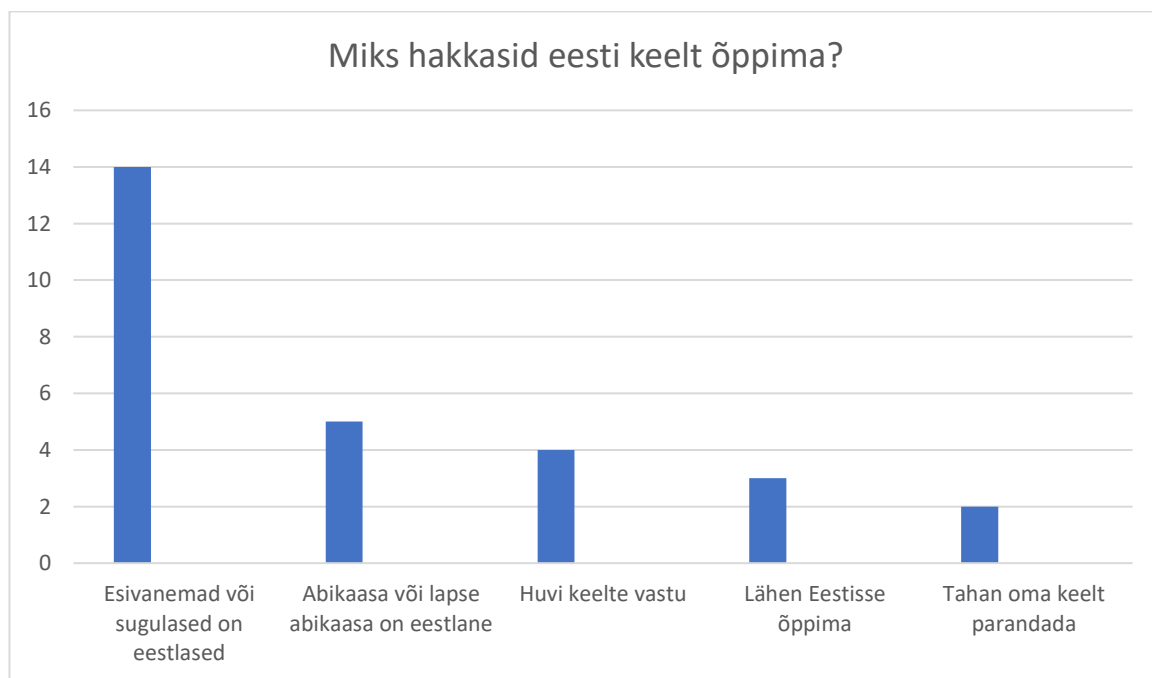
5.1. Taustaküsimused

Mis riigis sa elad?

Küsitlusele vastajatest elab 17 USA-s, kuus Kanadas, kolm Austraalias ja kaks Araabia Ühendemiraatides.

Miks sa otsustasid hakata eesti keelt õppima?

Vastused sellele küsimusele on kokkuvõtlikult esitatud joonisel 1.

Joonis 1. Eesti keele õppimise põhjused

14 vastanut ehk pooled otsustasid hakata eesti keelt õppima, sest see on nende esivanemate või sugulaste keel (näited 1–3).

(1) See on mu isakeel ja ma tahan teada, milline see keel on. Ja ma tahan suhelda oma sugulastega. Nad on toredad.

(2) Minu vanavanaema oli soomlane-eestlane ja ma avastasin laulu "Ilus maa" oma kolleegi kooris. Ma armusin sellesse keelde ja Laulva revolutsiooni ajalosse. Ma tahtsin saada lähemale oma päritolule ja võib-olla õppida kunagi Eestis. Mulle ka meeldivad keeled üldiselt!

(3) Minu vanemad panid mind seda tegema. Meie kodus ei olnud inglise keel lubatud. Praegu olen oma vanematele selle eest väga tänulik.

Kolme vastaja keeleõppimise põhjuseks on asjaolu, et eesti keel on nende abikaasa emakeel (näide 4) ning ühel see, et tema laps abiellus eestlasega ja kolis Eestisse.

(4) Minu abikaasa on eestlane ja ma tahan olla võimeline suhtlema temaga tema emakeeles.

Neljale vastajale meeldib eesti keel oma kõla, unikaalsuse vmt tõttu või on neil huvi uurali keelte vastu ning üks vastaja tõi põhjusena välja, et see oli ainuke programm, kuhu teda võeti.

Kolm vastanut õpivad eesti keelt, sest nad lähevad Eestisse õppima (näide 5).

(5) Järgmisel aastal kavatsen minna Eestisse doktoriõppesse. Olgugi et see on inglise keeles, arvan, et oleks kena tutvuda ka eesti keele ja kultuuriga.

Kaks vastajat ütlevad, et nad on eestlased ja soovivad oma eesti keele oskust parandada (näide 6).

(6) Et parandada oma eesti keelt, räägin paljude vigadega.

Kus sa eesti keelt õpid?

Kõige rohkem õpivad vastajad eesti keelt kohalikus eesti kogukonnas. Nii vastas 13 inimest, kes elavad Bostonis, Torontos, Dubais. San Fransiscos õpivad inimesed kohalikus keeleringis. Kolm inimest vastas, et nad õpivad eesti keelt kodus raamatutest, veebiressurssidest (italki, Keeletee) ja emalt. Neli inimest õpib eesti keelt ülikoolis, üks keelekursusel. Üks inimene on vastanud, et õpib eesti keelt Sydneys.

Kuidas sa leidsid eesti keele õppe võimaluse?

Kõige rohkem vastajaid leidis eesti keele õppe võimaluse teiste inimeste kaudu: kaksteist inimest leidsid selle kohalikust eesti kogukonnast (näited 7–9), kaks inimest kuulsid eesti keele õppe võimalusest sõpradelt, üks emalt.

(7) Minu vanemad on kogukonna liikmed. Nad kutsusid mind ka osalema.

(8) Tunnen teisi eestlasi, kes on kolinud Kanadasse ja FB grupis oli info kohtumiste kohta, kus me saame rääkida, õppida kultuuri ja jagada oma kogemusi.

(9) Küsisin oma abikaasalt ja ta leidis ühe eesti kogukonna ja küsis neilt kursuse kohta.

Üks vastaja ütles, et osales ise keeleõppe võimaluse loomisel (näide 10).

(10) Me ise lõime selle.

Viis inimest leidsid eesti keele õppe võimaluse Internetist googeldades või Facebookist. Kolm vastajat pidid eesti keele kursuse võtma ja neil ei olnud selle leidmiseks vaja midagi teha (näide 11).

(11) Minu peeriala on skandinaavia keeled ja ma mõtlesin, et oleks huvitav õppida ka mõnd uurali keelt.

Kaks inimest lihtsalt otsisid keelekursust, aga ei täpsustanud, mil viisil. Kaks inimest said soovitusel veebiressursi kohta sõbralt või õpetajalt (näide 12).

(12) Sõber rääkis mulle italkist jaapani keele jaoks ja ma leidsin, et neil on ka eesti keel.

Kas eesti keele õppe võimalust oli raske leida?

19 inimest vastas sellele küsimusele, et neil ei olnud raske leida endale eesti keele õppe võimalust ning üheksa inimest ütlesid, et neil oli sellega raskusi (näited 13–15).

(13) Minevikus oli raske, kuid nüüd Välis-Eesti kogukonna sidemete ja uute *online*-ressurssidega ei ole see enam raske.

(14) Kuni keeleringi gruppide tekkeni oli raske.

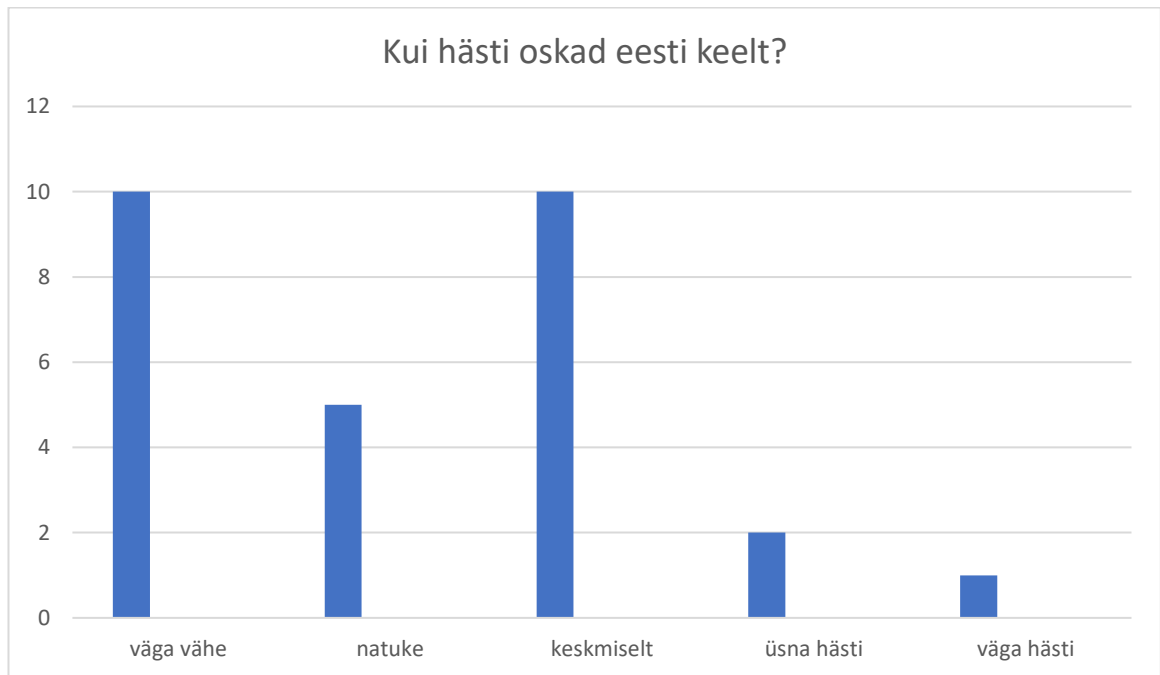
(15) Mõnevõrra. Bostoni eesti kogukond oli suurepärase, kuid oli raske praktiseerida eesti keelt nii sageli, kui oleksin soovinud.

Kui kaua sa oled eesti keelt õppinud?

Vastused sellele küsimusele on väga erinevad. Seitse inimest ütlevad, et on eesti keelt kuulnud kogu elu, kuid tõsiselt õppinud vähem (2–10 aastat). Veel üks inimene on eesti keelt õppinud kümme aastat, üks seitse aastat ja kaks kolm aastat. Kõige populaarsem vastus on kaks aastat, nii vastab kuus inimest. Kolm inimest on eesti keelt õppinud ühe aasta ja kaheksa inimest alla aasta.

Kui hästi sa eesti keelt oskad? (0 - ei oska üldse, 5 - oskan väga hästi).

Vastused sellele küsimusele on kokkuvõtlikult esitatud joonisel 2.

Joonis 2. Vastajate hinnang oma eesti keele oskusele

Kümme inimest oskab eesti keelt enda sõnul väga vähe, viis inimest oskab eesti keelt natuke, kümme inimest oskab eesti keelt keskmisel tasemel, kaks inimest üsna hästi ja üks inimene väga hästi.

Kas sa oled Eestis käinud?

14 inimest on Eestis käinud ja 13 ei ole.

Kas sul elab Eestis sugulasi?

15 inimesel on Eestis sugulased ja 13 ei ole.

Kas sul elab Eestis sõpru?

Kümnel inimesel elab Eestis sõpru ja 18-l ei ela.

Kas sa oled kunagi kaalunud Eestisse kolimist?

13 inimest on mõelnud Eestisse kolimisest ja 15 ei ole.

Kokkuvõttes võib öelda, et enamik küsitlusele vastanud elab USA-s, (17), Kanadas (6) ja Austraalias (3). Kõige tavalisem põhjus eesti keele õppimiseks on sideme tunnetamine oma juurtega ja peresidemed. Osa inimesi õpib eesti keelt ka üldisest huvist keelte vastu ja osa (3) selle tõttu, et lähevad Eestisse õppima.

Põhiliselt õpitakse eesti keelt kohalikus eesti kogukonnas. Eesti keele õppe võimalustest kuuldi tavaliselt sõpradelt või pereliikmetelt. Eesti keele õppimise võimalust ei olnud üldiselt raske leida. Enamasti õpitakse eesti keelt paar tundi nädalas. Eesti keele oskuse tase varieerub: kolmandik vastajaist oskab eesti keelt väga vähe ja kolmandik keskmiselt. Pooled vastajaist on Eestis käinud ja veidi üle pooltel elab Eestis sugulasi ning ühel kolmandikul sõpru. Peaaegu pooled vastanutest on kaalunud Eestisse kolimist.

5.2. Eesti keele õppe osa

Kui palju aega kulub sul eesti keele õppimisele nädalas?

Alla tunni õpib eesti keelt nädalas 11 inimest, 2–3 tundi õpib 10 inimest ja üle kolme tunni õpib seitse inimest.

Mis on su peamised õppetegevused eesti keelt õppides?

Vastused sellele küsimusele on kokkuvõtlikult esitatud joonisel 3.

Joonis 3. Eesti keele õppetegevused

Kõik 28 vastajat loevad eestikeelseid tekste. 26 vastajat õpib uusi sõnu ja 24 õppijat teeb suulisi harjutusi. 22 inimest õpib grammatikat ja samuti 22 inimest teeb kirjalikke harjutusi. 18 inimest tõlgib tekste ja 17 vastajat kuulab eestikeelseid tekste. 10 vastajat mängib eesti keelt õppides õppemänge. Kaks õppijat kuulavad podcaste, kaks vaatavad eesti televisiooni ülekandeid internetist, üks vaatab DVD-sid nii ingliskeelsete subtiitritega kui ilma nendeta ja üks otsib materjali You Tube`ist. Üks vastaja kohtub eestlastega, õpetab oma poega ja osaleb kohalikel ja regionaalsetel eestlaste üritustel.

Mis õppematerjale sa eesti keele õppimiseks kasutad?

Eesti keele õppimiseks kasutavad vastajad erinevaid õpikuid: K nagu Kihnu (5 inimest), E nagu Eesti (4 inimest), Colloquial Estonian (3 inimest), Teach Yourself Estonian / Complete Estonian (2 inimest), Tere ja Tere jälle (2 inimest), Naljaga pooleks (1 inimene), Tuldava õpik (1 inimene). Veel kasutatakse grammatikatabelid (1 inimene) ja grammatikaharjutusi (1 inimene), laste grammatikaraamatuid (1 inimene) ja lihtsalt lasteraamatuid (1 inimene).

Üks inimene vastas, et ta kasutab eesti kooliõpikuid, Lotte aabitsat ja Lotte esimese klassi matemaatika töövihikut. Üheksa inimest kasutavad erisuguseid raamatuid ja muid tekste ning viis inimest õpetaja antud käsilehti. Veebimaterjale kasutab kokku seitse inimest, sh kaks Keeleklikki ja üks Keeleteed. Üks inimene kasutab podcaste, DVD-sid ja filme, üks räägib vanematega ja mängib lauamänge.

Kas sa oled kunagi rääkinud eesti keelt eestlasega?

25 inimest on rääkinud eestlasega eesti keeles ja kolm ei ole.

Mis on sulle eesti keelt õppides kõige raskem?

Kõige raskem on eesti keele õppijatele olnud grammatika - nii vastas 12 inimest (näited 16 ja 17).

(16) Keelesüsteem erineb nii palju inglise keele omast.

(17) Sõnadel on nii palju erinevaid lõppe.

Raskusi valmistavad ka sõnad - nii vastas neli inimest. (näide 18).

(18) Imelikud sõnad.

Viis inimest tõi välja häälduse keerulisuse (näited 19 ja 20).

(19) Keel on raske ja kõlab kummaliselt.

(20) Kõik on üsna kerge, aga mul on aktsent.

Kolm inimest ütlevad, et raske on olnud kõik (näide 21).

(21) Erinevus inglise keelest.

Üks inimene ütleb, et talle on olnud väljakutse hakata tegelikult eesti keelt mõistma (näide 22).

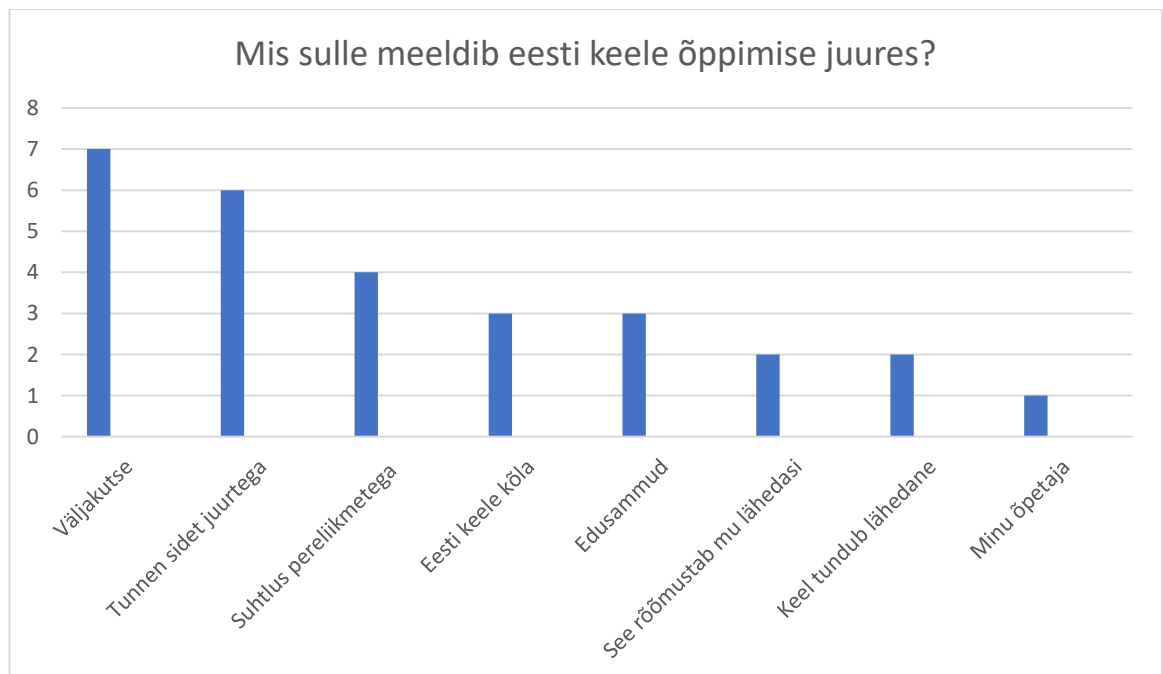
(22) Olen alati seda keelt kuulnud ja mul on kujunenud teatud harjumus sellest mitte aru saada. On olnud väljakutse sellest harjumusest vabaneda ja olla kindel, et tõesti saan sõnadest ja vormidest aru.

Ühele inimesele on valmistanud raskusi eesti keele õppimisega algust teha, üks toob raskusena välja vähest keele kuulumist, üks ütleb, et raske ei ole midagi, sest see on ta kodukeel. Kaks inimest ütlevad, et on olnud raskusi vestluskaaslaste leidmisega (näide 23).

(23) Leida vestluskaaslast. (Aga nüüd mul on!)

Mis sulle eesti keele õppimise juures kõige rohkem meeldib?

Vastused sellele küsimusele on kokkuvõtlikult esitatud joonisel 4.

Joonis 4. Meeldivad asjaolud eesti keele õppimise juures

Inimestele meeldib tunda sidet oma juurtega - nii vastab kuus inimest. (näited 24 ja 25).

(24) Tunnen sidet oma vanavanaemaga.

(25) On tähtis teada, kust sa pärit oled.

Samuti meeldib inimestele, et eesti keele õppimine aitab neil suhelda pereliikmetega ja mõista nende tausta – nii vastab neli inimest (näited 26–28).

(26) Hakkan aru saama sellest maailma osast, kust mu naine pärit on.

(27) Saan oma abikaasaga eesti keeles rääkida.

(28) Keele kasutamine ja pojale õpetamine.

Kahele vastajale meeldib, et see rõõmustab nende lähedasi (näited 29 ja 30).

(29) See teeb mu naise õnnelikuks.

(30) Mu ema on minu üle uhke ja ma olen õnnelik, et järgmisel aastal saan sinna sõita.

Kaks inimest toovad välja keele läheduse neile (näide 31).

(31) Kui isiklik see tundub.

Kolmele inimesele meeldib eesti keele kõla (näide 32) ning ühele eestikeelsed laulud.

(32) See, kuidas ta kõlab, ilus keel.

Seitse õppijat ütlevad, et neile meeldib eesti keele õppimisega kaasnev väljakutse (näited 33 ja 34).

(33) Mulle meeldib, et saan õppida väga imelikku, kuid huvitavat keelt.

(34) Erinevus inglise keelest.

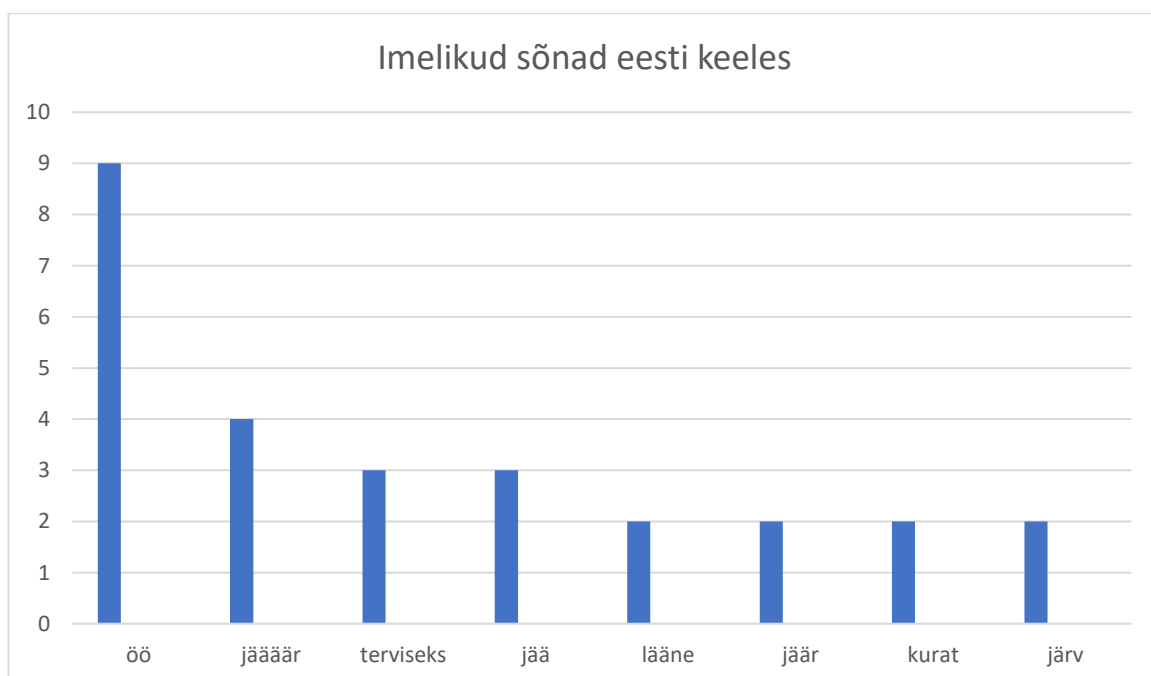
Kolmele inimesele meeldivad edusammud (näide 35).

(35) See, et juba saan aru mõnedest sõnadest ja fraasidest.

Ühele vastajale meeldib kõige rohkem tema õpetaja.

Nimeta viis imelikku eestikeelset sõna.

Vastused sellele küsimusele on kokkuvõtlikult esitatud joonisel 5.

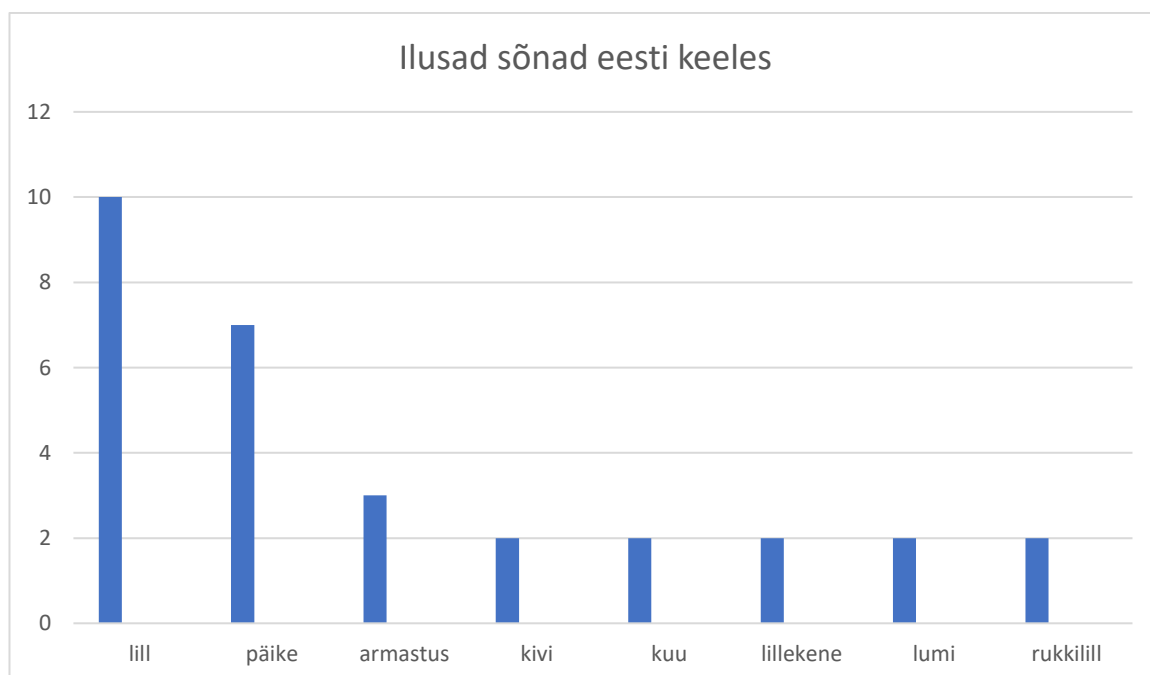

Joonis 5. Imelikud sõnad eesti keeles

Kõige imelikumaks eestikeelseks sõnaks osutus *öö* - nii arvas üheksa inimest. Teisel kohal on sõna *jäääär* nelja häälega. Kolm häält said *terviseks* ja *jää* ning kaks häält *lääne*, *jääär*, *kurat* ja *järv*. Üks kord nimetati sõnu: *auahne, halb, hetk, hommikust, imelik, jõgi, kass, kohuke, kurk, kõrvits, küsimus, küüni, laiskvorst, lumememm, mullivesi, musi, mõök, omanik, oo, parandus, piim, pilla-palla, piparkook, pirn, pisike, põder, põuataluvus, päike, põial, seis, siiski, sõnajalg, sült, terviseks, võtma, väike, õige, õlu, ära, öötöö ja üür*. Kaks inimest ei nimetanud ühtegi imelikku sõna.

Nimeta viis ilusat eestikeelset sõna.

Vastused sellele küsimusele on kokkuvõtlikult esitatud joonisel 6.

Joonis 6. Ilusad sõnad eesti keeles

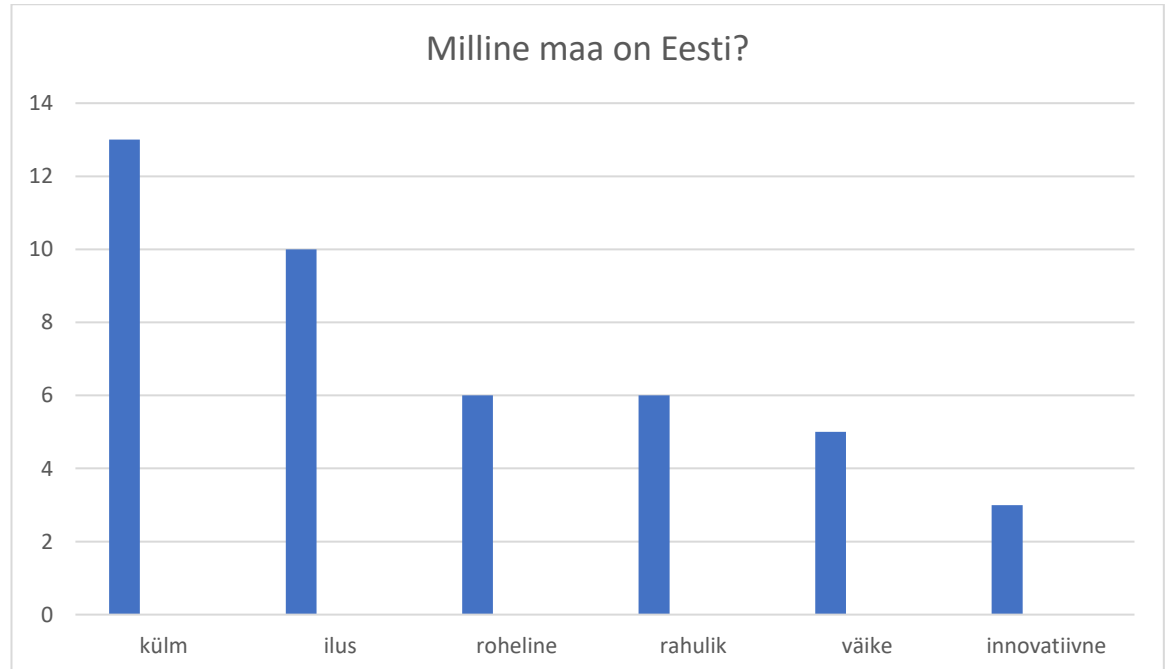
Kõige populaarsemaks ilusaks sõnaks osutub *lill* nii vastas kümme inimest, teisel kohal on *päike* seitsme vastajaga ja kolmandal kohal *armastus* kolme vastajaga. Kaks häält said sõnad *kivi*, *kuu*, *lillekene*, *lumi* ja *rukkilill*. Üks kord on nimetatud sõnu: *aasta*, *allikas*, *armuma*, *eesti*, *hall*, *iseenesestmõistetav*, *jalgratas*, *kallis*, *kasvavad*, *kass*, *keel*, *kiisu*, *kevad*, *kohuke*, *kohustuslik*, *koer*, *kool*, *kuulilennutunneliluuk*, *laul*, *linn*, *maakond*, *mari*, *musi*, *mustikas*, *piim*, *pliiats*, *poeg*, *pääsuke*, *raamat*, *saar*, *sibul*, *sinine*, *suur*, *sõna*, *taevas*, *tuli*, *tüdruksober*, *vaikus*, *vesi*, *õueaiaäär*, *õun*, *õunapuud* ja *öö*. Üks inimene on öelnud, et ta ei oska sellele küsimusele vastata ja üks, et tema meelest on kõik sõnad ilusad.

Kokkuvõttes kulutab enamik inimesi eesti keele õpingutele nädalas alla tunni kuni paar tundi, väiksem osa ka üle kolme tunni. Eesti keelt õppides peamiselt loetakse kuulatakse ja tõlgitakse tekste, õpitakse uusi sõnu ja grammatikat, tehakse suulisi ja kirjalikke harjutusi. Õppematerjalideks on erinevad õpikud, lasteraamatud ja õpetaja antud töölehed. Kõige raskem on eesti keele õppijaile grammatika ja osale ka hääldus. Eesti keele õppimise juures meeldib vastajaile kõige rohkem väljakutse, sideme tunnetamine oma juurtega ja võimalus suhelda pereliikmetega. Kõige imelikumad eestikeelsed sõnad on vastajate arvates *öö*, *jäääär*, *terviseks* ja *jää* ning kõige ilusamad sõnad *lill*, *päike* ja *armastus*.

5.3. Eesti kultuuri osa

Milline maa on Eesti? Nimeta kolm omadussõna.

Vastused sellele küsimusele on kokkuvõtlikult esitatud joonisel 7

Joonis 7. Eestit kirjeldavad omadussõnad

Kõige populaarsemaks vastuseks sellele küsimusele kujunes külüm (13 vastajat), järgnes ilus (10 vastajat), roheline (kuus vastajat), rahulik (kuus vastajat) ja väike (viis vastajat).

Kolme vastaja arvates on Eesti innovatiivne, kahe vastaja arvates ajalooline, modernne, huvitav, kultuurne, kodune, salapärane, sõltumatu ja tehniliselt arenenud. Ühe hääle said tore, metsane, sõbralik, kõrgtehnoloogiline, meeldiv, post-sovetlik, põhjamine, demokraatlik, loodusrikas pastoraalne, individualistlik, digitaliseeritud, vana, kena, tugev, autentne, pika ja raske minevikuga ning palju rohkem kui lihtsalt üks Balti riik.

Mida sa tead Eesti ajaloost? Nimeta kolm olulist sündmust.

Kuus inimest vastas, et nad ei tea Eesti ajaloost midagi. Seitse inimest nimetasid Eesti olemise nõukogude võimu all ja kuus inimest Eesti vabaks saamise 1991. aastal. Viis inimest nimetasid Eesti vabaks saamise 1918. aastal ja neli inimest ordurüütelite vallutusi 12. sajandil ning väejuht Lembitut. Kolm inimest tõid olulisena esile laulva revolutsiooni aja, kolm inimest küüditamise, kolm inimest rahvusliku ärkamise 18. sajandi keskel. Veel teati laulupidu (kaks vastajat), Eesti kuulumist Euroopa Liitu (kaks vastajat). Üks kord mainiti Jüriöö lahingut, Seda, et Eesti oli varem Saksa ja Vene osa, Eesti okupeerimist 1940. aastal, Vabadussõda, Tartu rahulepingut, Balti ketti. Lisaks nimetati üldiselt iseseisvuspäeva, kaht iseseisvuspäeva, iseseisvust, vabadust ja 24. veebruari.

Kas sa jälgid Eesti uudiseid? Kui jah, siis kust?

17 vastajat ei jälgi Eesti uudiseid. Kolm vastas, et nad jälgivad, kuid ei täpsustanud kust. Kolm inimest jälgivad uudiseid err.ee-st, kaks Postimehest, üks Vaba Eesti Sõnast, üks Briti lehtedest, üks juhuslikult (kui on USA uudistes).

Kas sa oled vaadanud eesti filme? Mis filmid sulle meeldivad?

11 vastajat ei tea eesti filme. Kõige sagedamini nimetatakse "Mandariine" ja "Vehklejat" (kumbagi kuus korda). (näited 36 ja 37).

(36) Mõnikord meil on filmiõhtud, kus me vaatame eesti filme. Viimati vaatasime "Mandariine".

(37) Jah, meil lasti vaadata "Vehklejat" ja ma tõesti nautisin seda.

Järgnevad "Võta või jäta" ning "Seltsimees laps" (kumbki neli korda). Kaks korda on nimetatud "Ükssarvikut" ja "Tõde ja õigust". ning üks kord "Nimed marmortahvilil", "Lotte", "November", "Need vanad armastuskirjad", "Fred Jüssi: Olemise ilu", "Seenelkäik", "Supilinna salaselts", "Georg", "Laulev revolutsioon", "Kevade", ja "Seenelkäik". Üks inimene nimetab ka Pixar/Disney multifilme eesti keeles ja üks TV showd, mida ta naine talle näitas. Kuus inimest ütlevad, et nad vaatavad eesti filme mõnikord (näited 38 ja 39) ning kaks inimest ütlevad, et teavad palju eesti filme.

(38) Jah, mõnikord me vaatame koos filme, kuid neid on raske leida ingliskeelsete subtiitritega.

(39) Jah, me oleme vaadanud mõnda filmi koos perega, aga minu meelest on need veidi imelikud.

Kas sa oled kunagi lugenud eesti autorite raamatuid? Mis raamatud sulle meeldivad?

Seitse inimest vastas sellele küsimusele, et nad ei ole kunagi eesti autorite raamatuid lugenud (näited 40 ja 41).

(40) Ei, mu eesti keele oskus ei ole nii heal tasemel, et raamatuid lugeda.

(41) Veel mitte.

Kuus vastajat on lugenud "Sipsikut" (näited 42 ja 43).

(42) Ainult kodutööna (Sipsik).

(43) Minu ema luges mulle "Sipsikut".

Neli vastajat ütleb üldiselt, et nad on lugenud lasteraamatuid (näide 44).

(44) Lasteraamatuid, sest mu eesti keele oskus pole veel väga hea.

Lasteraamatutest nimetatakse veel "Lottet", "Pokumaad" ja Eno Raua "Roostevaba mõõka".

Veel nimetavad vastajad "Sügisballi", "Rehepappi", "Meest, kes teadis ussisõnu", "Tõde ja õigust", Ketlin Priilinna "Miraculum", "Kalevipoega" (näide 45), "Keisri hullu".

(45) Proovisin Kalevipoega, kuid see oli raske.

Veel nimetatakse mõnda autorit: Käbi Lareteid, Andrus Kivirähki (näide 46) ja ka Sofia Oksaneni.

(46) Meeldib Kivirähk.

Palun nimeta kolm tuntud eesti inimest.

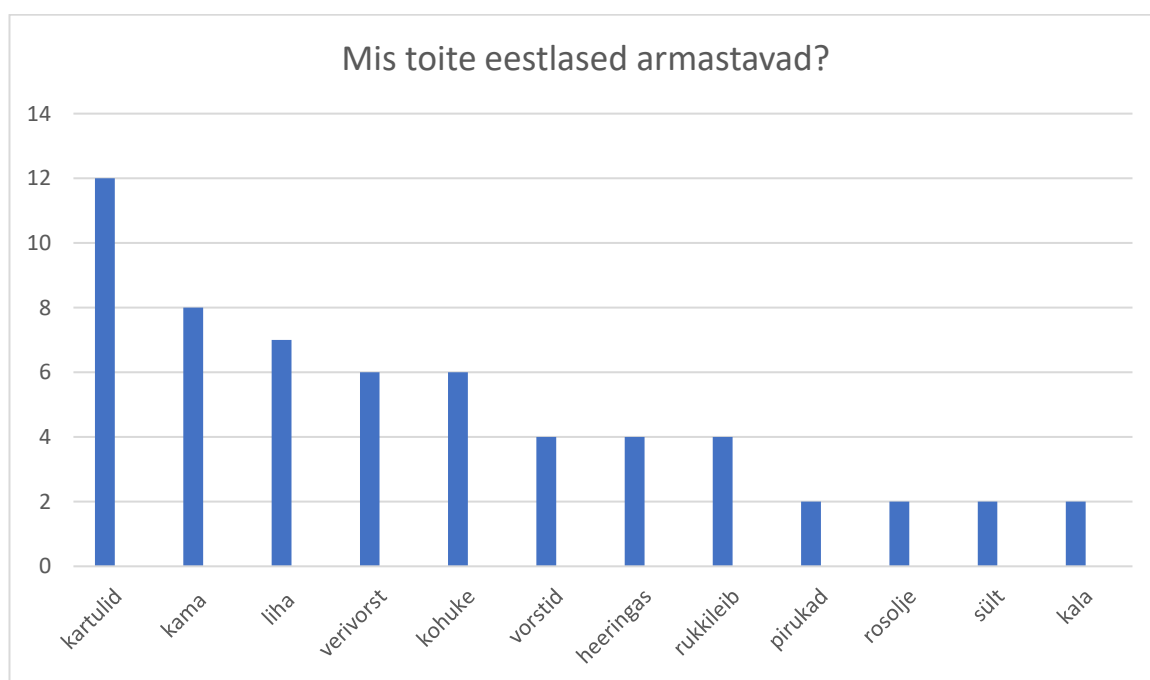
Tuntud inimeste nimekirja juhib selgelt Kersti Kaljulaid (14 vastajat), kellele järgnevad Arvo Pärt (kaheksa vastajat), Lennart Meri (kolm vastajat), Uku Suviste (kaks vastajat), ja Gustav Ernesaks (kaks vastajat). Kõiki teisi tuntud inimesi nimetatakse üks kord. Nimetatute hulka kuuluvad muusikud Tanel Padar, Karl Erik Taukar, Veljo Tormis, Georg Ots, Tõnis Mägi, Pärt Uusberg, Elina Born, Stig Rästa, Jaak Johanson ja Hirvo Surva; kirjanikud Andrus Kivirähk, Eno Raud, Marie Under, Oskar Luts, Jaan Kross ja Sofia Oksanen; filmitegija Johannes Pääsuke; kunstnikud Edward von Lõngus, Ilon Wikland ja Villu Toots; poliitikud Konstantin Päts, Mart Helme, Martin Helme ja Toomas Hendrik Ilves; sportlased Anett Kontaveit, Erki Nool, Jaan Kirsipuu, Aavo Pikkuus ja Tanel Kangert; ettevõtja Sten Tamkivi ning lasteraamatutegelased Sipsik ja Lotte. Kaks inimest ei oska tuntud inimesi nimetada.

Kas sa oled kuulanud eesti muusikat? Milline muusika sulle meeldib?

Kolm inimest ei ole eesti muusikat kuulanud. Meeldiva muusika näitena nimetatakse kõige rohkem Arvo Pärti (seitse vastajat). Kaks korda nimetatakse Trad Attacki, Curly Strings, Tanel Padarit, Uku Suvistet ja folkmuusikat ning rokki üldiselt. Üks kord nimetatakse Folkmilli, Maarja-Liis Ilusat, Tommy Cashi, Modern Foxi, Untsakaid, Elina Borni, Stig Rästat, Puuluupi, Zetosid, Paha Pollyt, Külapoisse ja Airi Liiva lastelaule. Veel nimetatakse üks kord popmuusikat, pärimusmuusikat, moodsat muusikat ja laulva revolutsiooni laule. Üks vastaja ütleb, et ema mängis mõnd laulu ja üks, et ta on ostnud mõned CD-d, mida mõnikord kuulab.

Nimeta kolm toitu, mida eestlased sinu arvates armastavad.

Vastused sellele küsimusele on kokkuvõtlikult esitatud joonisel 8.

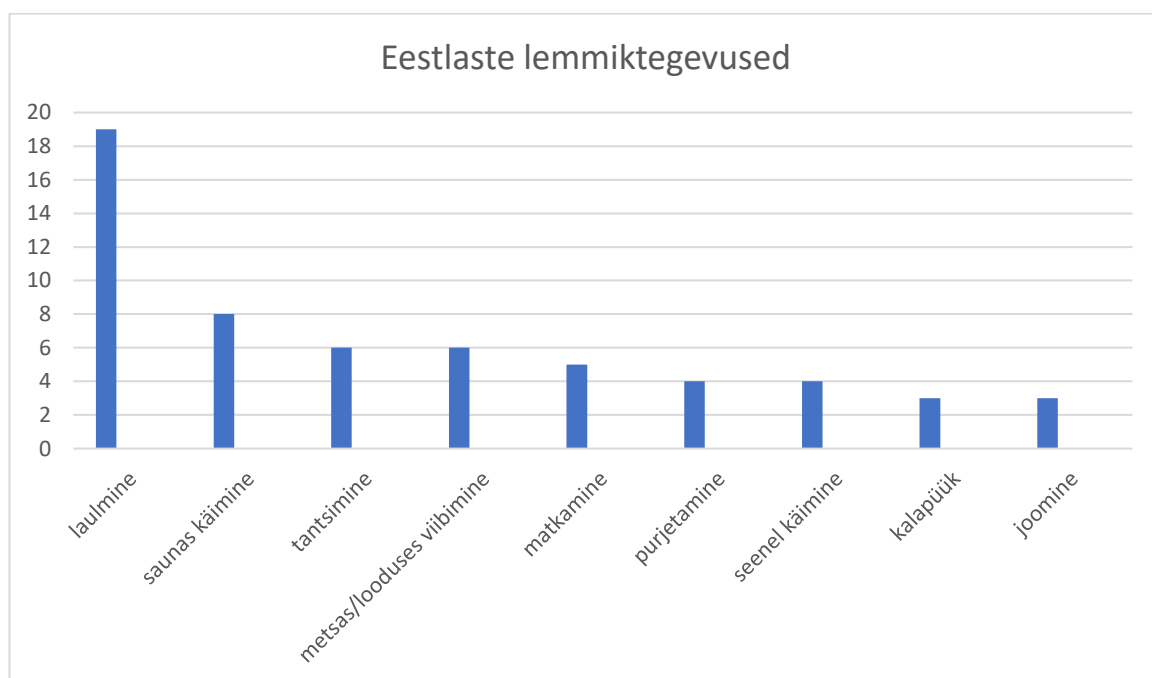
Joonis 8. Eestlaste lemmiktoidud vastajate arvates

Toitude pingeriida juhivad kartulid (kaksteist vastajat), teisel kohal on kama (kaheksa vastajat) ja kolmandal liha (seitse vastajat). Kuus häält on saanud verivorst ja kohuke. Neli häält on saanud vorstid, heeringas ja rukkileib, kaks pirukad, rosolje, sült ja kala.

Üks kord on nimetatud hapukurgid, hapukapsas, mulgipuder, huvitavad salatid, piimatooted, kartulipuder, kalasupp, kiluleib, saiakesed, jäätis, leivasupp, kringel, kirju koer, Kalevi maiustused ja piparkoogid.

Nimeta kolm tegevust, mida eestlased armastavad.

Vastused sellele küsimusele on kokkuvõtlikult esitatud joonisel 9.

Joonis 9. Eestlaste lemmiktegevused vastajate arvates

Ülekaalukalt osutub eesti keele õppijate arvates eestlaste lemmiktegevuseks laulmine (19 vastust). Järgneb saunas käimine (kaheksa vastust), tantsimine (kuus vastust), metsas/looduses viibimine (kuus vastust), matkamine (viis vastust), purjetamine ja seenel käimine (kumbki neli vastust), kalapüük ja joomine (kumbki kolm vastust), sportimine, kiiking, kokkamine, suusatamine, marjul käimine ja jalutamine (igäüks kaks vastust) ja matkamine, grillimine, lumes mängimine, magamine, reisimine, murdmaasuusatamine, õppimine, söömine, sõudmine ja vaidlemine (igäüks üks vastus).

Mis tundub sulle eesti kultuuris huvitav (nimeta kolm asja).

Tuuakse välja erinevaid asju. Nimetatakse Eesti huvitavust, vaatamata väiksusele (näited 47 ja 48).

(47) Maa on nii väike, aga väga lahe ja inimesed on väga toredad.

(48) Eesti on pigem väike, aga väga huvitav ja müstiline minu jaoks.

Räägitakse eestlaste iseloomust (näited 49 ja 50) ja uhkustundest (näide 51)

(49) Rõõmsad ja kenad inimesed vaatamata külmale ja pimedale maale.

(50) Eestlased on karmid.

(51) Uhkuse tunne eesti keele ja kultuuri üle.

Nimetatakse laulmise ja laulupeoga seonduvat (näide 52)

(52) Side muusika ja laulmisega.

Tuuakse esile ajaloo seonduvat (näited 53 ja 54).

(53) Keeruline ajalugu.

(54) Side perekonna ajaloo.

Mainitakse loodusega seonduvat (näide 55).

(55) Tihe side loodusega ja looduse hindamine.

Tuuakse esile eesti rahvussümboleid, toite ja tegevusi ning tehnoloogilist arengut (näited 56 ja 57).

(56) Vanade traditsioonide ja arhitektuuri sidumine kaasaegse tehnoloogiaga.

(57) Skype loodi eestlaste poolt.

Mis tundub sulle eesti kultuuris kummaline?

Neli inimest vastab, et ei oska nimetada midagi kummalist ja kolm inimest ütlevad, et samad asjad, mis on huvitavad, on ka kummalised. Kummalisena tuuakse välja eestlaste suhtlemisviisi (näited 58–60).

(58) Inimesed on väga tõsised.

(59) Kaine ja purjus eestlane on kaks täiesti erinevat inimest.

(60) Kuidas minu sugulased ei vasta mu kirjadele, kuid kui neile külla lähen, on nad nii rõõmsad.

Samuti mainitakse mitu korda kummalisi toite (näited 61 ja 62).

(61) Salatid majoneesi ja hapukoorega.

(62) Eestlaste armastus rabarberi vastu.

Tuuakse välja nõukogulikkust ning eestlaste ja venelaste suhteid (näited 63 ja 64).

(63) Eesti on ikka veel veidi nõukogulik.

(64) Kas eestlased ja venelased saavad omavahel läbi?

Samuti tunduvad mõnele inimesele kummalised mõned loodusega seotud asjad (näited 65 ja 66).

(65) Suvel on keskööl valge.

(66) Sood.

Kokkuvõttes on Eesti vastajate arvates külm, ilus, roheline, rahulik, väike ja innovatiivne maa. Eesti ajaloost teatakse Eesti vabariigi süüdi 1918. aastal, nõukogude okupatsiooni

ja Eesti vabanemist 1991. aastal, orduriütlite vallutusi 12. sajandil, laulva revolutsiooni aega, küüditamist, rahvuslikku ärkamist 18. sajandil jm.

Kaks kolmandikku vastajatest ei jälgi Eesti uudiseid. Need, kes jälgivad, teevad seda err.ee-st, Postimehest jm. Üks kolmandik vastanutest ei ole vaadanud eesti filme. Ülejäänud nimetavad sagedamini oma lemmikutena "Mandariine" ja "Vehklejat". Veerand vastanutest ei ole lugenud eesti autorite raamatuid, loetute hulgast nimetatakse enim "Sipsikut".

Kõige tuntumad eesti inimesed on Kersti Kaljulaid, Arvo Pärt ja Lennart Meri. Ülejäänute hulgas on kõige rohkem muusikuid, järgnevad kirjanikud, kunstnikud, poliitikud ja sportlased. Eesti muusikat on kuulanud enamik vastajaid. Lemmikuna nimetatakse enim Arvo Pärti.

Vastajate arvates on eestlaste lemmiktoidud kartul, kama, liha, verivorst, kohuke, vorstid, heeringas ja rukkileib. Eestlaste lemmiktegevusteks peetakse ülekaalukalt laulmist, järgnevad saunas käimine, tantsimine, metsas/looduses viibimine, matkamine, purjetamine, seenel käimine, kalapüük ja joomine.

Eesti tundub vastajaile huvitav vaatamata oma väiksusele. Eesti kultuuris kummalisena nimetatakse eestlaste kinnist suhtlemisviisi, imelikke toite, mõningast nõukogulikkust ja suhteid eestlaste-venelaste vahel. Huvitavate kultuurinähtustena tuuakse välja eestlaste tore iseloom ja uhkustunne oma keele ja kultuuri üle, side muusikaga, keeruline ajalugu, side perekonna ajaloo, side loodusega ning tehnoloogiline areng.

6. Kokkuvõte ja arutelu

Bakalaureusetöös viidi läbi veebiküsitlus välismaal eesti keelt õppivate täiskasvanute seas. Küsitlusele vastas 28 inimest, kellest suurem osa elab Ameerika Ühendriikides ning mõned Kanadas, Austraalias ja Araabia Ühendemiraatides. Enamik vastanuist õpib eesti keelt kohalikus eesti kogukonnas keeleringis, õpitakse ka kodus ja veebiressursside abil ning mõned vastanud õpivad eesti keelt ka ülikoolis.

Enamik vastanuid õpib eesti keelt sideme tunnetamise tõttu Eestiga: eesti juurte olemasolu või peresidemete tõttu. Väiksem osa vastajatest õpib eesti keelt üldise keelehuvi tõttu või Eestisse sõitmise plaanide tõttu. Inimestele meeldib eesti keele õppimine sellega kaasneva väljakutse tõttu, aga ka selle tõttu, et see lähendab neid oma sugulaste ja pereliikmetega. Pooled vastajaist on Eestis käinud ja enamik vastajaid on eestlastega eesti keeles suhelnud. Umbes kolmandik vastajaist on kaalunud Eestisse kolimist. Seega võib öelda, et sellele küsimustikule vastajatel domineerib eesti keele õppimiseks sisemine integratiivne motivatsioon (Dörnyei 1994), mis peaks mõjuma keeleõppele soodsalt.

Keskmiselt õpitakse eesti keelt tund-paar nädalas nii traditsiooniliste (kuulatakse, loetakse ja tõlgitakse tekste, õpitakse uusi sõnu ja grammatikat, tehakse kirjalikke harjutusi) kui ka kommunikatiivsete meetodite järgi (tehakse suulisi harjutusi, mängitakse õppemänge jm) (Kingisepp, Sõrmus 2000: 11; Larsen-Freeman 2007: 11–22). Mõned õppijad kasutavad ka digitaalseid eesti keele õppe ressursse. Peamiseks õppematerjaliks on erinevad eesti keele õpikud, õpetaja jagatud töölehed ja lasteraamatud. Seega õpitakse eesti keelt üsna tavapärasel moel. Ainult mõned inimesed nimetavad eesti keele õppimise tegevustena autentsete telesaadete vaatamist, eestlastega suhtlemist vmt. Kõige raskemaks peavad küsimustikule vastajad eesti keele grammatikat ja ka hääldust. Sedagi võib pidada küllalt tavapäraseks arvamuseks eesti keele kui teise keele õppimise puhul.

Küsimustikule vastajate eesti keele õpe on seotud eesti kultuuri õppega mitmel viisil (Ellis 2008, Protasova 2015, Arévalo 2010, Yu 2020). Kaks kolmandikku küsitlusele

vastanud eesti keele õppijatest on vaadanud eesti filme. Kokku nimetati 17 eesti filmi, mille hulgast osutusid selles küsitluses lemmikuteks "Mandariinid" ja "Vehkleja". Kolmveerand vastanutest on lugenud eesti raamatuid, kokku nimetati 11 raamatu pealkirja. Kõige sagedamini loetuks osutusid lasteraamatud ja neist domineeris omakorda "Sipsik", mis oli olnud kursuste õppematerjaliks. Eesti muusikaga oldi päris hästi kursis, kokku nimetati 17 muusiku nime, kelle hulgast populaarseimaks osutus Arvo Pärt. Seega tundub, et eesti filmid ja eesti muusika on päris hea kultuuri ja keele õppimise allikas ning kursis ollakse ka uuemate filmide ja uuema muusikaga. Kirjandust loetakse võrreldes filmide ja muusikaga vähem.

Eesti ajaloo kohta on küsimustikule vastajad küllalt hästi kursis, teatakse nii vanemaid kui ka uuemaid tähtsündmusi. Eesti inimestest tuntakse kõige paremini presidentide (praegust presidenti Kersti Kaljulaidi ja ka varasemat presidenti Lennart Merit), muusikuid, kirjanikke, kunstnikke, poliitikuid ja sportlasi. Eesti uudiseid jälgib aga ainult üks kolmandik vastanutest. Seega ei olda ilmselt kursis igapäevaste aktuaalsete teemadega Eesti ühiskonnas.

Üldised teadmised Eesti igapäevaelu tavade kohta on keskmised. Eestlaste lemmiktegevustena na nimetatakse 25 eri tegevust, mille hulgast populaarseim on ülekaalukalt laulmine, millele järgnevad saunas käimine, tantsimine ning metsas/looduses viibimine. Lemmiktoitudena nimetatakse 25 eri toitu. Kõige populaarsemad on neist kartulid, kama, liha, verivorst, kohuke, vorstid, heeringas ja rukkileib. Tundub, et arvamused eesti kultuuri kohta pärinevad nii isiklikest kokkupuudetest Eesti ja eestlastega ning autentsetest materjalidest kui ka vähem autentsetest õppematerjalidest. Laulmise pidamist eestlaste lemmiktegevuseks võib seostada laulupidude kultuuriga ning kama pidamist eestlaste üheks lemmiktoiduks eesti ajaloo teema domineerimisega mõnedes õppematerjalides. Samas esineb nii tegevuste kui toitide hulgas mitmeid erinevaid tänapäevaseid näiteid.

Üldiselt tundub Eesti vastajaile külma, ilusa, roheline, rahuliku, väikese ja innovatiivse maana. Kokku nimetati Eesti kohta aga tervelt 29 eri omadussõna. Vaatamata oma väiksusele on Eesti on eesti keele õppijaile huvitav: eraldi tuuakse välja eestlaste tore

iseloom ja uhkustunne oma keele ja kultuuri üle, side muusikaga, keeruline ajalugu, side perekonna ajalooga, side loodusega ning tehnoloogiline areng. Eesti kultuuris on välismaal eesti keelt õppijate jaoks ka imelikuna tunduvaid nähtusi: eestlaste kinnine suhtlemisviis, mõned imelikud toidud, mõningane nõukogulikkus ja suhted eestlaste-venelaste vahel.

Eesti riik on eesti keele õppijaid välismaal toetanud (Eesti Haridus- ja Teadusministeerium) ja saaks seda jätkata tänapäevaste õppematerjalide levitamise, filmide, muusika ja kirjanduse levitamise, keeleõppijate Eestisse kutsumise, eestlastega suhtlemist võimaldavate programmide hoogustamise jmt kaudu. Välismaal eesti keelt õppivate inimeste keeleõppe uurimist tasuks samuti jätkata.

KIRJANDUS

Adaskou, Karima, Britten, David, Fahsi, Bouazza 1990. Design Decisions on the Cultural Content of a Secondary English Course for Morocco. *ELT Journal*, 44, 3–10.

Adamson, Andero 2011. Eesti keele välisõppest. *Õiguskeel* 2011/2. https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/eesti_keelevalisopppestviidetega_a_adamson.pdf Vaadatud 05.05.2021.

Arévalo, Edgar Alberto Reina 2010. The use of songs as a tool to work on listening and culture in EFL classes. *Cuadernos de Lingüística Hispánica*. https://www.researchgate.net/publication/277267872_The_use_of_songs_as_a_tool_to_work_on_listening_and_culture_in_EFL_classes. Vaadatud 06.05.2021.

Canale, Michael; Swain, Merrill 1980. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1, 1–47.

Dörnyei, Zoltán 1994. Motivation and Motivating in the Foreign Language Classroom. *The Modern Language Journal*, Vol. 78 (3), 273–284.

Dörnyei, Zoltán 2001. Teaching and Researching Motivation. *Applied Linguistics in Action*. Harlow: Longman.

Dörnyei, Zoltán, Skehan, Peter 2005. The Psychology of the Language Learner: Individual Differences in Second Language Acquisition. Volume 10, Number 1.

Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe korraldamise põhimõtted 2018–2027. https://www.hm.ee/sites/default/files/lisa_1_ekav_2018-2027.pdf Vaadatud 04.04.2021.

Eesti keele ja kultuur maailmas. https://ekkm.estinst.ee/eesti-keelevalisopppestviidetega_a_adamson.pdf Vaadatud 02.04.2021.

Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe nõukogu 2004. Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programm 2005–2010.

Eesti keele välisõpe. <https://www.hm.ee/et/tegevused/keeled/eesti-keele-valisope/>
Vaadatud 02.04.2021.

Eesti Suursaatkond Canberra. <https://canberra.mfa.ee/bilateral-relations/estonians-in-australia/> Vaadatud: 20.04.2021.

Eesti Suursaatkond Araabia Ühendemiraadid. <https://reisitargalt.vm.ee/riigid/araabia-uhendemiraadid/> Vaadatud: 20.04.2021.

Eesti Suursaatkond Washington, D.C. <https://washington.mfa.ee/et/eestlased-usa-s/>
Vaadatud: 20.04.2021.

Ellis, Rod 2008. The Study of Second Language Acquisition (Oxford Applied Linguistics)

ESTINST Seltsid = Eesti keel ja kultuur maailmas. Seltside nimekiri.
<http://oppevara.estinst.ee/keskused/seltsid/> Vaadatud 09.04.2021.

Estonian Cultural Centre, Adelaide. <https://eesti.org.au/estonian-houses/>
Vaadatud: 11.05.2021.

Gardner, Robert C. 2006. Motivation and second language acquisition. Peter Lang Publishing Inc. New York, United States 2010.

Hess, B. Beth, Markson, W. Elizabeth, Stein J. Peter 2000. Sotsioloogia. Tallinn.

HTM eesti keele välisõpe = Haridus- ja teadusministeerium. Eesti keele välisõpe 2021. <https://www.hm.ee/et/tegevused/keeled/eesti-keele-valisope.> Vaadatud 11.04.2021.

HTM keelepoliitika = Haridus- ja teadusministeerium. Keelepoliitika. 2021
<https://www.hm.ee/et/tegevused/euroopa-liit/keelepoliitika> Vaadatud 11.04.2021.

Kaivapalu, Annkatrin. 2007. Emakeel võõrkeeles – eelis või takistus? – Oma Keel 1, 16–26.

Kaivapalu, Annkatrin; Martin, Maisa 2010. Mis on võõrkeeleeõpe ja kuidas võõrkeelt õpitakse? (koost. P. Kanne), Võõrkeeled: valdkonnaraamat põhikooliõpetajale. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.

Keeleklikk. Eesti keele e-kursus algjatele. <https://www.keeleklikk.ee/> Vaadatud 13.04.2021.

Keeleprogramm 2018–2021.

https://www.hm.ee/sites/default/files/12_keelesprogrammi_2018-2021_eelnou.pdf

Vaadatud 22.04.2021.

Keeletee. Eesti keele e-kursus edasijõudnutele. <https://www.keeletee.ee/coursemap/> Vaadatud 13.04.2021.

Keelesõber. Eesti õppeprogramm. <https://www.integratsioon.ee/keelesobraprogramm/> Vaadatud 13.04.2021.

Kärtner, Piret 2000a. Lugemisoskuse arendamine. Tallinn: TEA Kirjstus.

Kärtner, Piret 2000b. Kuulamisoskuse arendamine. Tallinn: TEA Kirjstus.

Kärtner, Piret 2000c. Rääkimisoskuse arendamine. Tallinn: TEA Kirjstus.

Kärtner, Piret 2000d. Kirjutamisoskuse arendamine. Tallinn: TEA Kirjstus.

Kütt, Evelina 2018. Eesti keele ja kultuuri akadeemiline välisõpe – ajalugu, hetkeseis ja tulevikuperspektiivid. Magistritöö. Tartu

Protasova, Ksenia 2015. Trends in the development of pedagogical technologies for teaching foreign languages. Schoolbook.

Rahvuskaaslaste programm 2014-2020.

https://www.hm.ee/sites/default/files/rahvuskaaslaste_programm_2014_2020.pdf

Vaadatud 23.04.2021.

Raud, Rein 2013. Mis on kultuur? Sissejuhatus kultuuriteooriasse. Tallinn: TLÜ Kirjastus.

Seelye, Ned 1976. Teaching culture : strategies for foreign language educators. National Textbook Comp.

The Estonians in Canada. Volume II. <https://www.eesti.ca/ajalugu/en/1.html>
Vaadatud 04.05.2021.

Vinter, Elina 2020. Eesti keele õppimise põhjustest vene emakeelega õppurite näitel Moskvas. Magistritöö. Tartu.

Yu, Rongmei 2020. Culture in Second or Foreign Language Acquisition. Journal of Language Teaching and Research, Vol. 11, No. 6, 943–947.
<https://www.academypublication.com/issues2/jltr/vol11/06/10.pdf>. Vaadatud 11.05.2021.

Knowledge and opinions of adults studying Estonian abroad about learning Estonian and Estonian culture. Summary

In bachelor's thesis, I focus on adult Estonian language learners who have decided to study Estonian language and culture abroad. The aim of the research is to understand why people start learning Estonian, how learning takes place and how much Estonian culture is involved in language teaching.

Based on the aims of the work, research questions have been raised:

- Why and how do people living abroad learn Estonian?
- What do Estonian language learners know about Estonian culture and what do they think about it?

In order to find answers to the research questions, an online questionnaire has been prepared and sent to Estonian communities outside the European Union. The answers to the questionnaire have been analysed both quantitatively and qualitatively.

The bachelor's thesis consists of an introduction, five parts, a summary, a list of references, an English summary and two appendices. In the first part, I look at the general principles of the second language. In the second part, I discuss the links between language and cultural learning. In the third part, I give a brief overview of the possibilities of studying Estonian abroad. In the fourth part I present the research methodology and in the fifth part the results are presented.

The general part of the questionnaire contains questions about the respondent's country of residence, the reason for starting Estonian language learning, the place of learning Estonian, the availability of Estonian language teaching at the respondent's residence, the duration of Estonian language learning and the level of Estonian language proficiency. It also asks whether the respondent has visited Estonia, whether he or she has relatives or friends in Estonia and whether he or she has considered moving to Estonia.

The Estonian language learning section is designed to find out how much time people spend learning Estonian, what learning activities they do while learning the language and what study materials they use, whether they have used Estonian to communicate with Estonians, what is difficult for them when learning Estonian and what they like most when learning Estonian. They were also asked which words are strange for them in Estonian and which are beautiful.

Regarding Estonian culture, the Estonian respondents are asked what important events in Estonian history they know, whether they watch Estonian news, which Estonian films and books and what Estonian music they like, what food Estonians think they love, what they think are Estonian favorite activities, what famous Estonian people do they know, what do they like about Estonian culture and what seems strange.

I summarized the answers both quantitatively and qualitatively according to the type of question. I summarized the multiple-choice questions by answers. I also made a list of questions with answers, in which the respondents had to write a certain number of answers (eg three beautiful Estonian words). I grouped the free answers according to the topics that arose more often, and I also made a quantitative summary of them. Some of the answers are also presented in the figures for a better overview.

The results showed that adult people studying Estonian abroad have a close tie with Estonia, usually some relative or husband/wife. They study language in Estonian societies (Keelering), using different study materials such as teacher's handouts, children's books and grammar books. They know quite a lot about Estonian history and famous Estonian people. Sometimes they watch Estonian films or read Estonian books (mainly children's books). They are familiar with Estonian cuisine and know about culture. Most of the respondents read Estonian news and practice language with native Estonian speakers. They understand Estonian culture, but mostly through their relatives or through books and films.

Lisa 1

Introductory part

Hi! I am Ana from the University of Tartu. I am writing a bachelor's thesis on the topic 'Studying the Estonian language and culture abroad'. I need your help to do the research! Please find 10 minutes and answer the following questionnaire about learning the Estonian language and Estonian culture.

The questions have no right or wrong answers! Answer spontaneously as you feel like! Don't look for information in a textbook or on the Internet :) The answers that come to mind first are the most important for the survey.

If you can't answer a question, leave it unanswered!

My research is focused on people who decided to study Estonian Language and Culture abroad. This survey will significantly help in my research.

Thank you for your time and your answers!

Question block I (general questions)

- In what country do you currently live?

You answer

- Why have you decided to study Estonian language?

Your answer

- Where do you study/studied Estonian?

Your answer

- How did you find the opportunity to study Estonian?

Your answer

- Was it difficult to find a place to study Estonian language?

Yes

No

Other

- How long have you been studying Estonian language?

Your answer

- How well do you speak Estonian language?

(0 - I do not speak at all, 5 - I speak very well).

- Have you ever been to Estonia?

Yes

No

- Do you have any relatives living in Estonia?

Yes

No

Prefer not to tell

- Do you have friends living in Estonia?

Yes

No

Prefer not to tell

- Have you ever considered moving to Estonia?

Yes

No

Question block II (Estonian language part)

- How much time do you spend studying Estonian in a week?

0-1 hour

2-3 hours

More than 3 hours

- What are the main learning activities you do while learning Estonian?

I read texts

I listen texts

I translate texts

I learn grammar

I learn words

I do written exercises

I do oral exercises

I play learning games

Other:

- What study materials do you use?

Your answer

- Have you ever practised Estonian language with native speaker?

Yes

No

- What was the most difficult in studying Estonian for you personally?

Your answer

- What do you like the most about learning Estonian?

Your answer

- Name three weird Estonian words.

Your answer

- Name three beautiful Estonian words.

Your answer

Question block III (Estonian culture part)

- What kind of country do you think Estonia is? Name three adjectives that characterise Estonia.

Your answer

- Do you know anything about Estonian history? Name three important events.

Your answer

- Do you read news about Estonia? If yes - from where?

Yes

No

Other

- Have you ever watched Estonian films? What films did you like?

Your answer

- Have you ever read books by Estonian authors? What books did you like?

Your answer

- Please name 3 famous Estonian people you know.

Your answer

- Have you ever listened Estonian music? What music did you like?

Your answer

- Name three foods that you think Estonians love.

Your answer

- Name three activities that you think Estonians love.

Your answer

- What do you find interesting about Estonia and Estonian culture? (please name 3 things)

Your answer

- What do you find strange about Estonia and Estonian culture? (please name 3 things)

Your answer

Lisa 2

Sissejuhatav osa

Tere! Olen Ana Tartu ülikoolist. Kirjutan bakalaureusetööd teemal „Eesti keele ja kultuuri uurimine välismaal“. Uurimistööde tegemiseks vajan teie abi! Palun leidke 10 minutit ja vastake järgmisele küsimustikule eesti keele ja eesti kultuuri õppimise kohta.

Küsimustele ei ole õigeid ega valesid vastuseid! Vastake spontaanselt, nagu soovite! Ärge otsige teavet õpikust ega Internetist :) Uuringu jaoks on kõige olulisemad vastused, mis esimesena pähe tulevad.

Kui te ei saa küsimusele vastata, jätke see vastusetähts!

Minu uurimistöö on suunatud inimestele, kes otsustasid õppida välismaal eesti keelt ja kultuuri. See uuring aitab minu uurimistöös märkimisväärselt kaasa.

Täname teid aja ja vastuste eest!

Küsimuste plokk I (taustaküsimused)

- Mis riigis sa elad?

Sinu vastus

- Miks sa otsustasid hakata eesti keelt õppima?

Sinu vastus

- Kus sa eesti keelt õpid?

Sinu vastus

- Kuidas sa leidsid eesti keele õppe võimaluse?

Sinu vastus

- Kas eesti keele õppe võimalust oli raske leida?

Jah

Ei

Muu

- Kui kaua sa oled eesti keelt õppinud?

Sinu vastus

- Kui hästi sa eesti keelt oskad?

(0 - ei oska üldse, 5 - oskan väga hästi).

- Kas sa oled Eestis käinud?

Jah

Ei

- Kas sul elab Eestis sugulasi?

Jah

Ei

Eelistan mitte öelda

- Kas sul elab Eestis sõpru?

Jah

Ei

Eelistan mitte öelda

- Kas sa oled kunagi kaalunud Eestisse kolimist?

Jah

Ei

Küsimuste plokk II (eesti keele õppe osa)

- Kui palju aega kulub sul eesti keele õppimisele nädalas?

0-1 tund

2-3 tundi

Üle 3 tundi

- Mis on su peamised õppetegevused eesti keelt õppides?

Loen tekste

Kuulan tekste

Tõlgin tekste

Õpin grammatikat

Õpin uusi sõnu

Teen kirjalikke harjutusi

Teen suulisi harjutusi

Mängin õppemänge

Muu

- Mis õppematerjale sa eesti keele õppimiseks kasutad?

Sinu vastus

- Kas sa oled kunagi rääkinud eesti keelt eestlasega?

Jah

Ei

- Mis on sulle eesti keelt õppides kõige raskem?

Sinu vastus

- Mis sulle eesti keele õppimise juures kõige rohkem meeldib?

Sinu vastus

- Nimeta kolm imelikku eestikeelset sõna.

Sinu vastus

- Nimeta kolm ilusat eestikeelset sõna.

Sinu vastus

Küsimuste plokk III (eesti kultuuri osa)

- Milline maa on Eesti? Nimeta kolm omadussõna.

Sinu vastus

- Mida sa tead Eesti ajaloost? Nimeta kolm olulist sündmust.

Sinu vastus

- Kas sa jälgid Eesti uudiseid? Kui jah, siis kust?

Jah

Ei

Muu

- Kas sa oled vaadanud eesti filme? Mis filmid sulle meeldivad?

Sinu vastus

- Kas sa oled kunagi lugenud eesti autorite raamatuid? Mis raamatud sulle meeldivad?

Sinu vastus

- Palun nimeta kolm tuntud eesti inimest.

Sinu vastus

- Kas sa oled kuulanud eesti muusikat? Milline muusika sulle meeldib?

Sinu vastus

- Nimeta kolm toitu, mida eestlased sinu arvates armastavad.

Sinu vastus

- Nimeta kolm tegevust, mida eestlased armastavad.

Sinu vastus

- Mis tundub sulle eesti kultuuris huvitav? Nimeta kolm asja.

Sinu vastus

- Mis tundub sulle eesti kultuuris kummaline? Nimeta kolm asja.

Sinu vastus

Lihthtsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _____ Anastasiia Shestakova _____ ,

(*autori nimi*)

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihthtsentsi) minu loodud teose _____

_____ Välismaal eesti keelt õppivate täiskasvanute teadmised ja arvamused eesti keele õppimise ja eesti kultuuri kohta _____

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on _____ Mare Kitsnik _____ ,
(*juhendaja nimi*)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

1. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. Kinnitan, et lihthtsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Anastasiia Shestakova
18.06.2021